

**СЭМНЮЭЛ
РИЧАРДСОН**

PAMELA

VAINOTTUNA

Сэмюэл Ричардсон

Pamela vainottuna

«Public Domain»

Ричардсон С.

Pamela vainottuna / С. Ричардсон — «Public Domain»,

Содержание

PAMELA	14
1. KIRJE	15
2. KIRJE	17
3. KIRJE	19
4. KIRJE	20
5. KIRJE	21
6. KIRJE	22
7. KIRJE	23
8. KIRJE	24
9. KIRJE	25
10. KIRJE	26
11. KIRJE	27
12. KIRJE	29
13. KIRJE	31
14. KIRJE	32
15. KIRJE	34
16. KIRJE	37
17. KIRJE	40
18. KIRJE	41
19. KIRJE	43
10. KIRJE	46
21. KIRJE	48
22. KIRJE	50
23. KIRJE	52
24. KIRJE	55
Конец ознакомительного фрагмента.	58

Samuel Richardson

Pamela vainottuna

Mikään ei estä lukijaa häiriintymättömästi tutustumasta tähän teokseen niinkuin tavalliseen "suuren yleisön romaaniin", ilman minkäänlaista ennakkovalmistelua, vaikka se ilmestyykin maailmankirjallisuuden vakaantuneita huippusaavutuksia edustavassa sarjassa, jollaisessa yleensä tarvitaan nykyaikaista johdantoa iäkkään esityksen pohjaksi. Pyylevän lontoolaisen kirjanpainajan tuote ei ole vielä kukaan erityisemmin vanhentunut käsittelyltänsä, eikä sen yleisinhimillinen sisältö kaipaakaan kääntäjän reunamuistutuksiakaan, paikallisvärityksen tai ajanviitteiden lisävalaistukseksi; sellaista asiatieta-luetteloakin klassillinen kirjallisuus kyllä enimmäiten vaatii ollakseen täydesti tajuttavaa meidän päivinämme.

"Pamelan" lukijalle, kuten sanottu, ei tarjoa mitään välttämätöntä alkuopastusta se selvitys, että hän täten tulee tuntemaan maailman runsaimman kirjallisuudenhaaran lähtökohdan – *romaaneista* ensimmäisen. Jos hänen luonnonlaatunsa on siinä vireessä, että Richardsonin henki löytää vastakaikua, niin tämä historiallinen seikka vain hiukan kartuttaa lukemisen tuottamaa mielihyvää, – ja toisaalta taasen on myönnettävä, että se tuskin on riittävä kannustin niille, jotka ilman tuota myötätuntoisen ymmärtämyksen edellytystä tahtoisivat pelkästä uteliaisuudesta väkisinkin tarkata läpi näin laajan teoksen. Mutta kun kaikki inhimillinen työskentely on edistyväistä laadultaankin, joten myös romaaneja on saatavissa sisällöltään ja rakenteeltaan etevämpiä kuin "Pamela", on tämän kirjan yleisestä asemasta huomautettava maltillisille tutkijoille, jotka haluavat ottaa selkoa lukemistonsa "klassillisuuden" perusteista ja saada yhtenäistä käsitystä ihmiskunnan henkisen luomistyön päävaiheista. Edustavimpia kaunokirjailijoita ja heidän merkitystensä opiskellessaan ei voi sivuuttaa nykyaikaisen romaanin keksijää.

Samuel Richardsonin (1689-1761) rauhallinen elämänura on muutamalla sanalla novellinmainittu. Hän oli maalais-puusepän poika ja sai kaikeksi opilliseksi sivistyksen vain kyläkoulun tiedot, paitsi mitä satunnaisesti tuli myöhemmällä tutustuneeksi aikansa kirjallisuuteen. Pienestä pitäin sävyisänä ja hempeäluontoisena hän viihtyi paremmin tyttöseurassa kuin vallattomien poikien parissa, ja hän huolitteli nuorten ystävättäriensä rakkauskirjeitäkin kuntoon ensimmäisenä ituna vanhuutensa kirjalliselle tuotannolle. Hän joutui seitsemäntoista ikäisenä Lontooseen kirjanpainajan oppiin, edistyi rehellisyydellä, uutteruudella ja hyvällä liikemies-älyllä, perusti oman kirjapainon, meni naimisiin entisen isäntänsä tyttären kanssa ja vaurastui vuosi vuodelta yhä huomattavampaan porvarilliseen asemaan. Hänen leppoisa olemuksensa saavutti runsaan ystäväpiirin, ja kun hän usein autteli asiakkaitansa – painatustöiden tilaajia esipuheiden ja omistuskirjoitusten kyhäämisellä kaikenlaatuisiin kirjasiin, sattui kerran niinkin, että pari kirjakauppias-ystävää pyysi häntä sommittelemaan "maittavaan muotoon" sarjan kotoisia kirjeitä, jonkunlaiseksi tavallisiin elämänsuhteisiin käytännölliseksi kaavioksi.

Richardsonilla oli silloin jo kuudes ikäkymmen alulla, kun hän ryhtyi tähän tehtävään, joka aavistamattomasti ikuisti hänen nimensä. Hänen onnellisena aatoksenaan oli antaa "kirjemalleille" syvempää inhimillistä mielenkiintoa siten, että kokoelmalla olisi yhtenäinen koossapitävä juoni ja opettavainen moraalit. Ja kerran käytyänsä käsiksi työhön hän lämpeni laventamaan kuvailuansa ja menetti pianikin näkyvistään alkuperäisen tarkoituksen. Sellaisesta satunnaisesta sysäyksestä on monta muutakin kirjallisuuden merkkituotetta sukeutunut – sitenhän esim. Dickensin ensimmäinen suurteos "Pickwick-kerhon paperit" sai alkunsa tilauksesta, jonka piti toimittaa hupainen teksti muutamiin urheiluelämästä valmistettuihin kuvalaattoihin. Ihan läheltä Richardsonia on mainittavissa samanlaisena tapauksena, että romaanikirjallisuuden toinen uranaukaisija, Henry Fielding, joutui tälle alalle vain tahtoessaan tehdä pikku pilaa "Pamelasta".

Tämä kirjeromaani nimittäin oli Richardsonin kolmikuukautisen työn tuloksena. Sen toiminta on varsin yksinkertainen – meistä sitäkin enemmän, kun kirjanpainajamme romaani sai suunnattoman

määrän suoranaisia jäljittelijöitä, joiden jäljittelijöitä on kaikkialla työssä vielä tänä päivänä. Mutta "Pamela" osoittautui aikalaisilleen uudeksi ilmestykseksi ja saavutti tässä ominaisuudessaan aivan tavatonta suosiota; vuoden kuluessa myytiin viisi painosta – siihen aikaan poikkeuksellinen menekki —, ja varsinkin naiset olivat hurmaantuneita kirjaan, ihan palvoen sen tekijää. Richardsonin viimeiset vuodet vierivät kunnian ja maineen sädekehässä, jonka loistetta lisäsi erityisesti vielä onnistuneempi romaani "Clarissa" (1748). Sitä ennen oli hän antanut houkutella itsensä kyhäämään "Pamelalle" jatkonkin, jossa päähenkilö esitetään avioliiton koettelemuksista suoriutuvana; tämä toinen jakso on kaikin puolin eri kirja, eikä tekijänsä tasalla. Vähemmin onnistunut on myös neljäs romaani, "Sir Charles Grandison", jossa – yhäti kirjetyylillä – esitellään Pamelan miehinen vastine. Richardsonia yleensä kuvataan tältä loistoajaltaan "pönäkäksi, punakaksi, turhamaiseksi, arkipuheiseksi pikku mieheksi". Voisi ajatella, että tässä on jotakin puolueellisuutta sen kiistan vaikutuksesta, joka syntyi hänen ja Fieldingin "leirien" kesken: mutta kaikesta päättäen hän ei tosiaan ollut mikään varsinainen henkevyuden edustaja, ja tuon vakinaisen naispiirin ainainen rajaton ihailu luonnollisesti teki tehonsa vaillinaisesti koulittuun porvarissieluun, – hänellä ei edes ollut meidän päiviemme Paul Bourgetin sisäistä ylemmyyttä ihastelijattariinsa verraten.

Silti "Pamelasta" koitui nykyaikaisen romaanikirjallisuuden perusteos, kuten sanottu; se esiintyi eri kehitysasteena kirjallisessa sepittelystä eikä vain enemmän tai vähemmän pysyväisesti menestyneenä saavutuksena jo valmiiksi suuntaillulla kerronnan alalla. Ainoastaan tämä kirjallisuushistoriallinen merkitys on säilyttänyt Richardsonin esikoisen suurten uudempien edistysten rinnalla.

Näytelmä ja varsinaisen runouden päähaarat eepos ja lyriikka – ovat meille periytyneet oleellisissa piirteissään jo esihistoriallisilta ajoilta ja ammoin nostattaneet esiin kaikkein korkeimman tason mestareita. Kolmas niistä päämuodoista, joihin kaunokirjallinen luominen muovailee mielikuvituksen ainehistoa, – romaani, – ei ainoastaan jäänyt myöhäisimmäksi synnyltään, vaan vieläpä polveutuu siis vasta vuodelta 1740! Tahi jos hyvinkin laveasti tulkitsemme sitä todella venyvää käsitettä, jota nyttemmin romaanilla ymmärretään, emme kuitenkaan pääse muutamaa vuosikymmentä tuonnemmaksi, tämän kertomislaadun ensi alkua etsiessämme. Se ilmiö tuntuu nyt jälkeinpäin ajatellen omituiselta, kun tarinoiminen silti varmastikin on maailman vanhin taiteellinen kyky ja syvimmälle juurtunut ihmissydämeen. Saaneehan pitää selvänä, että ammatillisiakin jutustelijoita esiintyi jo ennen kuin järeimpiäkään luolapiirroksia kiveen kaiverrettiin. Kaikki varhaisin runous on pelkästään kertomista erityiseen poljentoon ja somisteluun sovitettuna. Tarinat, jutut, kertomukset ovat lapsen heräävän mielen ensimmäisenä kirjallisena harrastuksena. Mikä siis pidätteli romaanin kehittymistä, vaikka se kaikista kirjallisista kertomisen tavoista tuntuu suullista juttelua likeisimmältä?

Syyksi ei näy olevan esitettävissä muuta kuin että näytelmä ja runous olivat kaunokirjallisen luomistyön ehdottomasti innoittavimpina muotoina päässeet kaikkivoittavaan vauhtiin niin pitkäksi aikaa kuin niillä vain riitti uutta elinvoimaisuutta kunkin aikakauden täydeksi viehäkkeeksi. Ne olivat vanhana sivistyskautena ja jälleen uudennuksen (renesanssin) herätessä yksinomaan vetäneet kaunokirjailija-kykyjä puoleensa ja tyydyttäneet sitä valiopiiriä, jolla oli tilaisuutta ja halua taidenautintoon. Ainaista kehittelyä ja kilvoittelua täytyi kuitenkin yhä tiheämpään ilmenevän ehtymyksen ja rappeutumisen seurata, niinkuin ihmiskunnan sivistyshistoria lakkaamatta jatkuu aaltoliikkein. Silloin kohdistettiin harrastusta aivan uusienkin sepitystapojen kokeiluun, ja askel askeleelta näemme maailmankirjallisuudessa romaanin ensi aiheilmien ilmestyvän ja täydentyvän, kunnes se ilman Richardsoniakin olisi epäilemättä jo pian esiintynyt nykyisessä hahmossa jommallakummalla puolen Englannin Kanaalia, missä tämä virtaus viimeksi oli parhaiten voimistunut.

Toisaalta sitä yrittelyä suoranaisestikin muodosteli kaikki muu inhimillinen kehitys. Näytelmä on tarkoitettu esitettäväksi, varhaisempi runous samaten suullisesti lausuttavaksi; mutta kun keskiajan lopulla pääsi yleinen sivistysliike leviämään kirjapainotaidon keksimisen avulla, siirtyi esilukemisen

sijalle itselukeminen: käsikirjoitusten syrjäytyessä painettujen kirjojen tieltä piankin ihan katosi se viimeinen muoto, jolla runous oli koettanut tyydyttää uutuudenvaatimuksia – runoromaani —, ja vanhoja aiheita oli sommiteltava sellaisiin muotoihin, jotka eivät lainkaan perustuneet lausunnallisiin kauneuksiin, sekä sellaisiin, jotka olivat helposti tajuttavia vähäisemmän yleissivistyksen saaneille, lukutaitoisten enemmistölle; tämän elpyvät henkiset harrastukset eivät myöskään voineet käyttää hyväkseen teatteria lainkaan siinä määrin kuin entinen suppea yleisö. Lisäksi osoittautui suorasanainen esitys ehdottomasti soveliaammaksi uusille aiheille kuin näytelmä ja runous, joiden aihepiiri on luonnostaan jotensakin tarkoin rajoitettu ylevään ja (huvinäytelmän) naurettavaan, kykenemättä tehoisesti laajentautumaan ihmiskunnan valtavan keski-enemmistön elämän esittämiseen, joskin sitä on meidän päivinämmä yritetty. Tätä taasen kaipasi yhäti voimistuva kansanvaltaisuuden henki. Suorasanaisen sepittelyn erityisiä aiheita kartuttivat ja vilkastuttivat myös suuret löytöretket seikkailurikkauksillaan ja oudoilla toimintänäyttämöillään.

Tämänlaisista yleisvaikutteista juontuu romaanimme synty. Mutta mitä lopulta tarkoitamme romaanilla, voidaksemme puhua sen ensimmäisestä varsinaisesta edustajasta?

Itse sana on kotoisin Ranskasta, missä nykyaikaisen romaanin edelläkävijät runsaimmin kehittyivätkin. Se on nimisanaksi muuttunut laatusana, jolla ensimmältä ilmaistiin kaikkea kansankielellä sepitettyä, vastakohtana latinankieliselle kirjallisuudelle, – ja kun tieteellistä tutkistelua kauvan keskiajallakin julkaistiin yksinomaan "kansainvälisellä kielellä", jäi kansalliskielen käsiteltäväksi nimenomaan ei-tieteellinen eli mielikuvitukseen perustuva tuotanto, jossa siihen aikaan esiintyivät huomattavimpina edellämainitut "runoromaanit". Sama nimi ulotettiin sittemmin syntyneeseen suorasanaiseen kerrontaan, ja myöhempi käytäntö on vähitellen supistanut romaanisanan varsinaista merkitystä kirjallisen tutkimuksen luokittelussa. Nykyisen pääpiirre-määritelmän mukaan romaani on yhtenäinen suorasanaiseksi sepitetty laajahko kertomus, joka esittää yhden tai useamman henkilön ("sankarin", "sankarittaren") kehitystä ja kohtaloa heidän määrättyyn suuntaan tapahtuvan pyrintönsä alusta tämän päättymiseen asti – kuten sankarin rakastumisesta häihin tai kuolemaan saakka. Romaanin tulee tällöin yleensä sisältää runsaanlainen sarja samaan toimintajuoneen punoutuvia tapauksia, tuon yhteyden kuitenkin olematta niin ankarasti rajoitettua kuin näytelmän rakenteessa. Pelkästään jo suorasanaisella asullaan romaani siis eroaa toisesta naapuristaan eepoksesta ja laajuutensa puolesta jotenkuten (mutta paljon rajamuotoja esiintyy) toisesta, – novellista, jonka tulisi kuvaellen kertoa yksityinen tapaus, erillisempi vaihe, mielenkiintoinen, uudenlaatuinen [Tästä novellin nimitys, merkiten "uutelo", joksi se meidän kaunokirjallisuutemme äskeisinä alkuvuosina käännettiin, vaikka tämä suomalaisuusharrastuksen tulos ei valitettavasti päässyt yleiseen käytäntöön.], yllättävä ihmiselämän ilmiö. Romaaniseppittelyn syntyä eritelläksemme on meidän kuitenkin lisättävä, että romaanilta on johdettu vaatimaan erikoista sielullista syvällisyyttä, sattuvaa tuntuvaa henkilö- ja luonnekuvausta, tarkkaa tunteiden tapailua sekä viimein myös romaanin toimintakautta vastaavaa olojen ja tapojen havaannollistuttamista, kuten todenmukaista paikallisväritystäkin ja luonnontunnetta. Englanninkielisessä osassa maailmaa ja Espanjan kirjallisuudessa ei nimityksen uusi merkitys ollenkaan kotiutunut, vaan nykyinen romaani sai novellin nimen, jälkimäisen käsitteen tullessa ilmaistuksi toisin.

Tällaisenaan ajatellessamme romaania me Richardsoniin pysähdymme, samalla nähden moninaisia alkukehityksen asteita, joiden säilyviin piirteisiin hän liitti vain yhden tärkeän lisän, tullessaan siten luoneeksi sen esitystavan, jota usein erikseen nimitetään "perheromaaniksi", kun tahdotaan lyhyeen määritellä se eroon niistä vanhemmista sepittelyn muodoista, joilla kirjallisuushistoriassa on samasta juurisanasta saatu yhdysnimi; arvostelevan tutkimuksen ulkopuolella taasen sanotaan nykyään "romaaniksi" melkein mitä hyvänsä kaunokirjallisuutta, mutta se sikseen. Ainoakaan varhaisemman suorasanaisen kerronnan neljästä suuresta ja kaikissa sivistysmaissa mitä ahkerimmin viljellystä päähaarasta ei lähene nykyisen romaanin olemusta.

Se *novelli*, jonka Italia loi 14. vuosisadalla (Boccaccion "Decamerone"), vastasi meidän kertomus- tai jutelma-käsitettämme, – novelli nykyisessä merkityksessään on romaania nuorempi,

– ja sellaisena se kyllä on edistänyt romaaninkin kerrontavilkkautta. 1400-luvun loppupuolelta kukoistukseen päässyt *ritariromaani* – peruskirjanaan portugalilainen tai espanjalainen "Amadis Gallialainen", italialaisen Sannazaron "Arcadiasta" v. 1502 sukeutunut *paimenromaani* ja espanjalaisen kertoelman "Lazarillo Tormesilaisen" samaan aikaan alottama *veijariromaani* taasen olivat rakenteeltaan vain hyvinkin mielivaltaisesti jatkeltuja seikkailusarjoja, käsittelyltään jättiläiskertomuksia ja -kaskuja tai kokoelmia. Ne olivat pohjaltaan yksinkertaista ja ulkokohtaista kertoilua, ulkonaisesti vaikuttavaa ja vailla kokonaisuudeksi kiertyvää toimintajuontaa, jossa tapaukset liittyisivät henkilölliseen kehitykseen ja kuuluisivat tämän edustaman perusajatuksen välttämättömään esillesaamiseen.

Ritari- ja paimenromaani eivät muuten oikeastaan laisinkaan kuvanneet todellista inhimillistä *elämää*, jota uusi romaani yhä uskollisemmin esittää aihe-alanaan. Edellinen sepitteli ylettömästi ihannoitujen haaveluomuksiensa tiliin uskomattomia mainetöitä, joissa henkimaailmakin esiintyi mukana, ja paimenromaanin "henkilöt" olivat tunnelmoimishaamuja: nämä asetettiin aivan sovinnaisesti kaavaillun luonnon helmaan harjoittelemaan loputtomia hiutuvan lemмен ja hienostelevan kauneudenrakkauden keskustelemuksia, jotka parhaasta päästä ilmaisivat kirjoittajan lukeneisuutta. Nämä yleensä runoelmilla kukitetut sepitysmuodot sulausivat sittemmin yhteen, muodostuen ylimykselliseksi, sievisteleväksi ja haaveksivaksi salonkikirjallisuudeksi, joka parhaiten kukoisti Ranskassa, markiisitar de Rambouilletin seurapiirissä 1600-luvun ensi vuosikymmeninä; mutta sekään kehitys ei erityisesti tähännyttä meidän romaaniimme, tuntuvammin ilmeten yhä ulkonaisessa: sepittelyn suunnattomasti paisuvassa laajaperäisyydessä, kun kuluneita aiheita kyettiin koristamaan vain yltyvään monisanaisuuteen johtavalla tunteilun tehostamisella, joka samalla vaati rungokseen ainiaan lisääntyvää tapahtuma- ja tilannejaksoittelua sekä vaihtelukseen kaikenmoisia irrallisia jutelmia jonkun toimivan henkilön suuhun sovitettuina. Nykyaikaisen tutkijan on mahdoton enää perehtyäkään tähän hautautuneeseen tuotantoon; mitä sen ajan joutiot jaksoivat ja ehdivät lukea, siitä antaa käsitystä maininta, että esim. La Calprenèden suosittu "Cléopâtre" ilmestyi kolmenakolmatta tavallisen nykyromaanin kokoisena nidoksena ja neiti de Scudéryn "Grand Cyrus" – toinen enimmin levinneitä siitä piiristä – 7,000-sivuisena.

On vaikea puhua näistä mahtipontisista, ritarillisista, sirostelevista tekeleistä vakavasti. Jos yrittää lyhyimmiten selostaa tuollaisen tuotteen "juontaa", niin se tuntuu ilvehtimiseltä. Niiden oleellisena lisänä kirjallisuuteen oli yrittely eritellä ja esittää miesten ja naisten luonnonlaadun nopeita tunne-elähdyksiä; juuri tätä romaanin puolta kehittäli sitten edelleen Richardson, ja sitä tietä on meidän aikamme realistinen sielullisuudenkuvaus päässyt pitkälle. Mutta huomautettava on myös siitä haitallisesta vaikutuksesta, jota tuo peräti teennäinen kirjallisuudenhaara on saanut tuntumaan tähän päivään asti vuoropuhelun teatraalisuutena ja kamarisommitteluna sekä "sankarin" tai "sankarittaren" ei-ihmisellisenä ihannoimisena; todellisuusharrastus ja järkevempi huomioitseminen ei ole näitä luontevuuden puutteita vielä kokonaan häivyttänyt monien johtavienkaan kirjailijain tuotannosta, kun heidän lukemistossaan on yhä tarttumusta niistä. Melkoisessa määrin on keskustelu vielä deklamationia esim. Walter Scottin historiallisissa romaaneissa, joissa myös on näytteitä runokukittelusta ja irtokertomuksista, ja vanhanaikaisen värittömän ihannesankarittaren saatamme tavata niinkin myöhäisellä mestarikertojalla kuin Thackeraylla ("Turhuuden markkinain" Amelie). Ja vain vähitellen on romaani ylimalkaan supistunut kooltansa; todellisuustajun tuottaman ytimekkään sanonnan lisäksi ja taiteellisuustunteen kehrittelemän kiinteämmän rakenteen ohella on tähän toisaalta pakoittanut se seikka, että nykyajan hyöriässä on ihmisillä vähemmän malttia ja tilaisuutta kovin eepillisestä esityksestä nauttimiseen.

Englannissa, uuden romaanin aluksi vallitsevassa tyyssijassa, on vasta äskettäin (1880-luvulla) vapauduttu kolminiteisen romaanirakentelun kaavasta; siellähän enimmin voimistuikin n.s. romanttinen hengensuunta, joka kirjallisuudessa suosi kaikkinaisten tyyllisten apukeinojen runsautta ja höllempää toiminnan yhteyttä. Mutta Ranskassa sai tuo supistus alkunsa jo varhain, juuri noiden jättiläistuotteiden vastavaikutuksena, liittyen n.s. klassilliseen virtaukseen,

joka kreikkalaisroomalaisen esitystavan jällehenheräämisenä puolsi käsittelyn asiallisuutta ja oli valloittanut suureksi vaikutusvälineekseenä teatterin – kun sitävastoin Englannissa oli draamakin omista kansallisista alkuvaihteista itsenäisesti kehittynyt romanttiseksi. Se ranskalainen uudistus suorasanaisten kerronnan alalla loikin ne kolmen kirjailijan teokset, jotka esiintyvät entisen ja nykyisen romaanin suoranaisina välimuotoina; useat tutkijat pitävät näitä jo ensimmäisinä uuden ajan romaaneina, varsinkin milloin kansallisylypeys saattaa tuntua tässä käsityksessä mukana. Joka tapauksessa kreivitär de Lafayette, apotti Prevost ja Marivaux edustavat aivan erityistä astetta romaanin kehityshistoriassa.

Suorasanaisten sepittelyn silloisessa päämaassa ei sankarillis-hienosteleva sen paremmin kuin realistinenkaan (veijari)romaanin kyennyt pitkäksi aikaa kumpikaan omaa yleisönsä tyydyttämään. Neiti de Scudéryn lyhemmätkin vanhuudentuotteet – v:n 1660 jälkeen – saivat yhä vähenevää menekkiä, ja Furetièresin "Porvarisromaanin" ilmestyttyä veijarikirjallisuuden lähimpänä askeleena nykyromaanin kohti v. 1666 tuntui harrastus tätäkin tavattoman vilkkaasti suosittua tapakuvailua kohtaan huomattavasti laimentuneen. Toisessa lajissa lopultakin kylläännytti mahdottomuuksien ja teennäisyyksien tulva, toisesta puuttui sitä haaveellista, tunteellista ainesta, jota ajanviettelukemiseen sentään jossakin määrin kuuluu. Mitä toisen lajin edustajilla oli liiaksi, sitä ilmeni kovin niukasti toisaalla. Oli tullut uuden kertomislaadun vuoro, ja kreivitär *de Lafayetten* ansioksi on tunnustettava psykologisen eli sielunelämää esittävän romaanin synty.

Sielulliseen syventymiseen oli ranskalaisessa kirjallisuudessa tosin jo varemmin pyritty, vuosisadan alkupuoliskolla, eräissä d'Audiguerin, Duverdierin, Mareschalin ja du Bailin kaunokirjallisisissa tuotteissa, joissa senaikuisen toisiaansaseuraamisen mukaisesti kaikissa on aiheena sama ongelma: keimaileva, oikullinen nainen, jonka luonnetta koetetaan eritellä, mutta vielä kutakuinkin paimenromaaninympäristöön asetettuna. Että nimenomaan kuitenkin oltiin pyrkimässä uuteen romaanimuotoon, siitä on todisteena muuan de Puren satiirissa esiintyvä huomautus: sen henkilöistä eräs esittää, että valtaaanpäässeiden romaanien sijaan pitäisi saada uusi laji, joka ulkonaisten tapausten asemesta kuvailisi sisäisiä, sielullisia vaihteita – minkä kreivitär de Lafayette toteutti "Kleven prinsessassa" v. 1678. Ja toisaalta vaikutti tähän heräävään sielunelämän harrastukseen se kaihomielisyyden muotitauti, joka samaan aikaan sai etevimmän ilmauksensa *kirjekirjallisuudessa*.

Siro ja henkevä kirjetyyli oli saanut vauhtinsa venetialaisesta kardinaalista Pietro Bembosta 1500-luvulla ja muun italialaisen hienostelun mukana kulkeutunut Ranskaan Katarina di Medicin hoviseurassa. Kaikenlaatuisia kulttuurikysymyksiä käsittelevä kirjetuotanto sai markiisitar de Rambouilletin piirissä, johon myös kreivitär de Lafayette kuului, mainehikkaiksi kehittäjiksi J. L. Balzacin, Voituren ja rouva de Sévigné, jonka viimeksimainitun sepitelmät tältä alalta sukeutuvat erinomaisen vilkkaaksi elämän ja ihmisten kuvailuksi, paljon vaikuttaen myöhemmän romaanin elävyyteen. Montesquieun "Persialaiset kirjeet" v:lta 1721 on jo tavallaan kirjeromaani, vaikkakin vain ulkonaisesti kaunokirjallinen ja olemukseltaan kuuluva siihen suorasanaisten satiirin luokkaan, jota Rabelais, Cervantes ja Swift olivat veijariromaanista kehittäneet erityiseksi kirjallisuuden haaraksi.

Varsinaisena *tunteen* ja muun sielunelämän välineenä sai kirjeseppittely eri edustuksensa, parhaana innoituksenaan muuan aivan pienoisena kirjasepittäjä v. 1669 ilmestynyt ranskalainen käännös n.s. "Portugalilaisen nunnan kirjeistä"; uudemman ajan tutkimusten mukaan oli niiden kyhääjä fransiskaanimarianna Marianna Alcofarado, ja ne ovat todelliselle henkilölle kirjoitettuja. Nämä välittömän tunnekuohon vallassa syntyneet naissielun syvyyksien ilmaukset vaikuttivat ihan ilmestykseltä, ja esim. Rousseau sittemmin kirjeromaanissaan "Uudessa Heloisessa" nojasi yhtä paljon tähän vihkoseen kuin Richardsonin vankkoihin Pamela-niteisiin. – "Vanha" Heloise oli samojen portugalilaisten kirjeiden ansiosta herättänyt uuden harrastus-innon: Abaelardin ja Heloisen liikuttava kirjeenvaihto oli käännetty ranskaksi v. 1687, ja runsas lemmentekijä-teoksien sepittely kohosi suureen "kukoistukseen".

Tässä ympäristössä ilmestyi "Kleven prinsessa". Se on todella perin huomattava edistysaskel Rambouillet-koulun esitystavasta; koreat ulkonaiset haavekulissit on riisuttu pois, naiivit luonnottomuudet karsittu järkevällä harkinnalla, ihmeellisyys siirretty sielunilmiöihin. Hienona ja hellyttävänä sielullisten ristiriitojen käsittelynä se kuitenkin on pikemmin meidän novellimme lähtökohta kuin laajapohjaisemman romaanin; ei voi todenperään väittää, että se antaa yksityispiirteisen kuvan *jokapäiväisestä elämästä* siinä piirissä, johon sen ajatusperäinen ongelmatehtävä on sijoitettu, ja tämän piirin täytyi yhäti olla ylhäisöä, kun ei vielä tajuttu, että silloin suosiossa ollutta mielenylevyyden ja hentomielisen tunteellisuuden esittelyä voitiin saada siitä yhteiskunnan varsinaisesta osasta, josta veijariromaani oli vain koomillisia piirteitä valinnut. Kuvauksena hovipiirin seurustelusta se omalla suunnallaan kyllä edisti todellisuudentavoittelua, jollaiseksi veijariromaanikin oli kehittymässä, ja yhä enemmän edistyy tämä ihmiselämän tutkistelu apotti *Prevostin* "Manon Lescaut" -kertoelmassa (1733).

Siinäkin ilmenee sama nykyiselle romaanikäsitteelle vielä liian yksipuolinen kohdistuminen tunne-elämään tai oikeastaan yhteen tunteeseen, ja tässä suhteessa se on maailmankirjallisuuden ensimmäinen teos jossa todella syvennytään kaikista kaavautuneista rajoituksista vapautuneella taiteella vakuuttavasti erittelemään kiihkeätä rakkautta kaikkivoipana intohimon lieskana, joka joutuu toivottomaan ristiriitaan siveellisten periaatteiden ja porvarillisten kunniallisuuskäsitysten kanssa, samalla kun naisen arvoituksellinen olemus on toimintajuonen pontimia. Yhä lähempänä meidän romaanikäsitettämme ovat jokseenkin samanaikaiset *Marivauxin* teokset "Mariannen elämä" ja "Talonpoikaisnousukas". Näiden ilmeinen porvarillinen henki – nykyaikainen ajatussuunta – nimenomaan kääntyy yleensä kevytmielistä hienostoa vastaan. On olemassa muuta arvossapidettävää – ja parempaakin – kuin usein vain mahtipontisuudella esitetty sankariurhous ja salonkisievistelynä ilmenevä komea maailmansivistys; porvarillisen piirin vakavat periaatteet, sen rehellisyys, siveät kotiolut, sydämellinen tunteellisuus, luonnollinen esiintyminen, velvollisuudentuntoinen uurastus elämänosansa täyttämässä ansaitsevat todenmukaista kuvailua kirjallisuudessa mieluummin kuin hienosto-elämän korkealentoista haave-ihanteellisuutta, ja paremmin kuin "suuren yleisön" heikkoudet ja muut koomilliset puolet antavat aihetta veijariromaanin satiireille. Kaunokirjalliselta kannalta emme silti tämänkään ranskalaisen kertojan tuotteissa havaitse varsinaisen romaanin monipuolista kuvailumuotoa ja arkielämän tarkkapiirteisyyttä, mutta etenkin "Mariannen" aiheesta tekisi mieli päätellä, että Richardson on jotenkuten välillisesti saanut siitä vaikutusta. *Marivaux* taasen, kuten muutkin hänen suuntansa silloiset ranskalaiset edustajat, nojautui Englannissa Anne-kuningattaren aikana tapahtuneeseen porvarillisuuden henkiseen nousuun, joka oli siellä kirjallisena virtauksena erikoisimmin ilmennyt "The Spectator"-aikakauslehden *luonnekuvauksissa*.

Viimeksimainittu kirjallisen sepittelyn laji viimein vie meidät suoranaisesti Richardsoniin.

* * * * *

Kreikkalaisen kulttuurin jälkikaudelta antoivat Theophrastuksen "Luonnekuvat" sysäyksen sille yksilöiden luonteiden tutkistelulle ja määrittelylle, joka 17. vuosisadalla loi eritoten Ranskassa ja Englannissa kaksikin kirjallisen tuotannon haaraa. Toinen näistä perustui myöskin antiikkiin elämäkerta-kirjallisuuteen (Platarkhokseen, Cornelius Nepokseen) ja tahtoi osaltaan tyydyttää vähemmän haaveelliseksi muuttuneen ajanhengen vaatimusta, tämän kaivatessa todenteolla eläneiden miesten ja naisten tunteiden sekä sisäisten ajatusten ja aistimusten erittelyä; siten syntyi nykyinen biografinen ja autobiografinen eli muistelmakirjallisuus, joka pääasiallisesti on tuottanut romaanille vain aiheita, etenkin historialliselle romaanille. Mutta suoranaistemmin vaikutti romaanityypin muodostumiseen se luonnekuvailu, jota alettiin omistaa erityisille ihmisyksilöiden perikuville tai vallitseville inhimillisille ominaisuuksille; se tutkistelu oli viimeksi saavuttanut suurinta sattuvaisuutta ranskalaisen *La Bruyèren* "Luonteita"-teoksessa v. 1688, kunnes tämän esikuvan perusteella päästiin jo aivan lähelle nykyaikaista romaania Englannissa.

Täällä oli saman vuosisadan kuluessa tullut suureen suosioon tuo oman ajan ihmistyyppien esittäminen lyhyissä kuvailevissa kyhäyksissä, joissa tupakankaupustelijan tai aatelisperheen pöydänkattajan olemusta esitettiin realismiin kehittyvältä kannalta, tosihuomioiden perusteella; La Bruyèren vaikutuksesta muodostui Englannissa erikoinen uusi kerronnan laji, jossakin määrin yhtenäisiä pakinasarjoja; näissä *Daniel Defoen* – peräti tuotteliaan sanomalehtimiestemme uranuurtajan —, Richard Steelen ja etenkin Joseph Addisonin kehittelemissä kuvaussikermissä esiintyy jatkuvaa suunnittelua, uudestaan samoja henkilöitä, todelliselta vaikuttavaa ja vilkasta vuoropuhelua, arkielämän kirjaviiden ilmiöiden ja pientenkin piirteiden havaannollistuttamista, syvää tunnetta ja leppoista huumoria, luonnekehitykseen ja luonteen *monijakoisuuteen* liittyviä ja vauhdikkaasti kerrottuja tapauksia, terveellistä ivaa, luontevan, luonnonmukaisen esitystavan tietoista tapailua, – kaiken kaikkiaan varsinkin Coverley-sikermä jo osoittaa meille nykyisen romaanin päämerkityksen: se ei ole entisaikaisen selostuksen ulkokohtaisuutta eikä vallitsevan tunteen selvittelyä, vaan vähitellen kehittyvää kerrontaa, jossa näkymätön ja kaikkietävä huomioiden tekijä esittelee todellisia eläviä ihmisiä *täydessä* ympäristövalaistuksessaan.

Romaaneja ei siten vielä syntynyt, eheän toimintajuonen puutteessa, mutta Richardsonia se jo on, joskin kirjanpainaja ja hänen lähimmät seuraajansa palasivat siihen varhaisempaan esitysmuotoon, autobiografiseen kerrontaan, jossa päähenkilö itse esiintyy kokemustensa kuvailijana. Sitä enimmäkseen käytti veijariromaani paremman uskottavuuden saavuttamiseksi; ilmeisine rajoituksineen se toki tämän tarkoituksen täyttääkin. Ja useita perikuvallisia veijariromaaneja sepitettyään Defoe tällä esitystavalla loi uuden kirjallisuudenlajin, yhdistelmäksi edellisestä ja matkakertomuksista: syntyi nykyisten seikkailuromaani laatujen suureksi edelläkävijäksi "Robinson Crusoe". Ainoastaan sitä puuttui: Richardsonin tehtäväksi koitui vuorostaan yhdistää tämä sepittelyn muoto "Spectatorin" pakinasarjoihin.

Defoe sai teoksiinsa aivan eksyttävän todellisuussävyn, tarkoin ottaessaan vaarin kaikista pikkupiirteistä, kertoessaan näennäisesti turhiakin sivuseikkoja, joihin päähenkilö muka eksyy "omakohtaisissa muistelmissaan", mutta joiden pelkkä mainitseminen kuitenkin herättää lukijan luottamuksen. Ilman Defoeta me tuskin näkisimme "Pamelassa" niin huolellisesti kerrattavan kirjetukkujen sisältöä vartavasten isälle ja äidille, niiden jo ollessa lukijalle tunnettuja, mutta aiotuilta vastaanottajiltaan hukkaan joutumassa, – tai selitettävän, miten erinäisiä vieraiden kirjeiden jäljennöksiä on saatu liitetyksi mukaan. Monet nykypäivienkin kertojat tekevät tässä kohden huomaamattomuuden virheitä, joita suurten kirje- ja päiväkirjeromaanien sepittäjä visusti varoi. Defoen niinikään tunnemme Pamelan irtaimen luettelomisista ja kaikesta muusta runsaasta arkisuudesta, joka kyllä vaikuttaa lukijaan nyt painolastilta, mutta samalla alinomaa vetää hänet uskomuksen myötätuntoiseen valtaan. Ja erityisesti on Richardson suoriutunut hyvin siitä vastaväitteestä, jonka tällainen kirjeromaani muuten helposti herättää: vähin erin hän yhä vakuuttavammin valaisee lukijalle, miten Pamela johtuu näin tuotteliaaseen ja perusteelliseen kynäilyyn.

Defoen kuviteltu matkakertomus esittää *tavallisen* sielunelämän toimintaa oudoissa ja ihmeellisissä olosuhteissa; Richardson loi sellaisen kertomislajin, joka esittää *tavallista* sielunelämää tavallisissa oloissa. Siihen asti ei oltu milloinkaan ajateltu, että halpasäätyisen ja vähäpätöisen ihmiselämän jokapäiväisen aineksen epälukuisista pikkuseikoista voitaisiin ikäänkuin mikroskoopilla tutkien saada ilmi omituisia ja uusia, syvää harrastusta herättäviä näkyjä. "Spectatorin" luonnetutkimukset olivat pääasiallisesti kohdistaneet huomion erikoislaatuisiin ilmiöihin ja oikullisuuksiin, Richardson lisäsi luonnekuvailuun mitä yksityispiirteisimmän tähystelyn, joka tarkkaili ja merkitsi muistiin itsetiedottomiakin henkisiä ja tunne-elähdyskiä, ja vasta hänestä alkaen esittää kaunokirjallisuus unohtumattomia eläviä *henkilöitä*, jotka tunnemme tuttaviksemme.

Eryityisesti juuri autobiografisessa esitystavassa ei enää ulkonainen tapahtuminen ole harrastuksen aiheena, vaan sen tapahtumisen sielullinen heijastus toimivien eli kirjoittavien henkilöiden mielessä. Sellainen esitystapa tavallisesti johtaa suureen toiminnan yksinkertaisuuteen,

ja Richardsonin ylen laveiden teoksien varsinainen juoni on helppo selostaa muutamalla rivillä. Mutta nimenomaan kirjeromaani, yhtenä itsekertovan sepittelyn muotona, tarjoaa erityisen edun siinä, että samalla kun tapahtumisen jakso jää sivuasiaksi, tapaukset ja ilmiöt saavat mitä erilaisinta valaistusta useinkin laajalle haarautuvassa kirjeenvaihdossa eri henkilöiden kesken, ja taitavasti käyteltynä tämä saman asian erilainen esittäminen ja arvosteleminen antaa mielenkiintoisen havaannollista selvyyttä kunkin henkilön yksilöllisyydestä.

Harjaantuneelle ammatilliselle kirjeidenkirjoittajallekin tämä sepittelyn laji silti luonnistui niin tavatonta mielenkiintoa herättävästi vain sen johdosta, että hän samalla oli peräti "kotiutunut" säveän ja terveluontoisen naisolemuksen tuntija. Naisten ystävyys ja likeinen luottamuksellisuus oli ollut hänen seuranaan pienestä pitäen, ja nykyisten romaaniemme sankaritarten alku-ilmiöinä hänen romaaniensa naishenkilöt hämmästyttävät meidänkin päviemme lukijaa sillä luonnollisuudella ja yksilöllisellä elävyydellä, joka hänen aikalaisilleen oli sellainen ihme, että skeptillinen ranskalainen valistusfilosofi Diderot saattoi verrata kirjanpainajaamme Homerokseen ja Moosekseen! Tuskin mikään maailmankirjallisuuden teos, "Robinson Crusoeta" lukuunottamatta, on niin nopealla vauhdilla valloittanut koko sivistysmaailmaa kuin "Pamela" ja sitä seuranneet muut Richardsonin romaanit, ja ani harvalla ihmishengen saavutuksella on ollut niin laajakantoista vaikutusta kirjallisuuden kehittymiseen kautta aikojen.

Rousseau'n "Uusi Heloise" sai suoranaisimman sysäyksensä "Pamelasta" ja tuntui vuorostaan laajalti Ranskassa ja Saksassa, niinkuin sitte samasta lähteestä syntynyt Goethen "Nuoren Wertherin kärsimykset" taas nostattivat vastakaikua Italiassa (Foscolon "Jacopo Ortisin viimeiset kirjeet"), Unkarissa ja muualla. Wielandin "Aristippos" ja Hölderlinin "Hyperion" ovat "Pamela"-satoon kuuluvia kirjeromaaneja, Lessingin näytelmä "Miss Sara Sampson" on muodostettu Richardsonin "Clarissasta", "Sir Charles Grandisonin" mukaan kirjoitettu on Musäuksen "Toinen Grandison", j.n.e. Näiden teoksien välityksellä tuntuu "Pamelan" tekijän vaikutus alinomaan meidänkin aikamme romaanituotannossa, mutta suurimman merkityksensä saa tuo kirjallisuushistoriallinen tapahtuma v:lta 1740 nykyisen perheromaanin alkuna eräitten englantilaisten kirjailijain esiintymisen voimasta.

Rousseau'nkin romaani, joka läheisimmin liittyy "Pamelaan", kohoo suuresti sen yläpuolelle oman voimakkaan intohimon kannattelemana; sen rinnalla "Pamelan" pikkumaisen moralisoiva sovittautuminen vanhanpuoleisten kunniallisten englantilaisten porvarisrouvien teepöytää varten tuntuu sellaiselta harkitulta säädyllisyydeltä, joka nykyaikaisessa arvioimisessa jää matalalle. Mutta jo Richardsonin omassa ympäristössä tajuttiin tämä puute, ja niinpä sattui, että jälkimaailma todella saa olla Richardsonille kiitollisempi "Pamelan" heikkouksista: ne antoivat sukkelalle lakimiehelle Henry Fieldingille aiheen pilaromaaniin, jonka päähenkilönä oli olevinaan Pamelan veli Josef (!) niinkään hyveellisyyttänsä puolustamassa. Fielding ajatteli vain sivuhommakseen pikku ilvettä, mutta hänkin lämpeni tehtävänsä ja otti vaikutuksia myös "Pamelan" ansioista, kuitenkin käyttämättä kirjetyyliä, – ja nyt oli meidän romanimme jälleen päässyt melkoisen askeleen eteenpäin kehityskulussaan: "Josef Andrews in seikkailut" on ensimmäinen kaunokirjallinen tuote joka on todella *kerrottu* hyvin. Fieldingillä ei ole Richardsonin harrasta tunteellisuutta ja naissielun tuntemusta, mutta hänellä on peräti elävien mies-yksilöiden tehokkaan ryhmittelyn taito, erityinen käsittelytapa henkilöiden oman aistimuspiirin ulkopuolella tapahtuvan esillesaamiseksi, ehtymätön huumori ja se vapaa rakenne, joka sittemmin siirtyi englantilaisesta romaanisepittelystä vallitsemaan romaanikirjallisuutta yleensä, ennen uutta realismia, vaikkakaan ei niin väljänä kuin Dickensillä. Fielding on taiteilija, jonka siveellinen elämäntutkimus perustuu maailmantuntemukseen eikä supistu Richardsonin tunteilevan, arkisen ja usein liian käytännöllisenkin siveellisyysopetuksen rajoihin, ja jälkimäinen lopultakin kuvasi enemmän ihmisluontoa kuin ihmiselämää, jonka kirjava vilinä heijastuu Fieldingin tuotannossa.

Nyt olivat romaanituotannon sulut lauennet; kirjallisuuden kehitys oli kaikkialla joutunut sellaiselle asteelle, että tällä uudella sepittelyllä ei ollut mitään kilpailijaa yleisön suosiossa, ja ihmeellisenä tulvana alkoi mestariteoksia vyöryä varsinkin saarivaltakunnan kirjapainoista.

Richardson ja Fielding jatkoivat kilpailuansa, kumpainenkin sai heti peräti kyvykkään sarjan seuraajia, suuri romanttinen heräännys myös otti uuden romaanimuodon yhdeksi välineekseen kaikissa sivistysmaissa, ja todellisena hyökylaineena otti tämä sepittelyn laji haltuunsa melkein koko kaunokirjallisuuden. Siinä asemassaan se on säilynyt.

Uudemman romaanin monijaksoisesta kehityksestä tulee puhetta sen edustavimpien tuotteiden liittyessä vuoronsa jälkeen tähän suomennossarjaan. Sen aikaisempia ilmauksia on mahdoton täydesti tajuta ilman "Pamelaa", mutta suomentajan on täytynyt yhtyä siihen monen auktoriteetin lausumaan käsitykseen, että tämä siveydestään arka ja hieman kiusallisen järkevään pikku neitonen ansaitsee tutustumista myös oman itsensä tähden, vaikka hänellä on peräti laajasanainen esittelijä ajalta, jolloin ihmisillä ei ollut kiirettä. Sitäpaitsi: onhan kirjallisuudella kaksinainen suhde elettyyn elämään; se on sekä kuvastin että vapautus. Taannoisina rauhan vuosina oli jännityskirjallisuuden suuri valtakausi; mieli kaipasi vastaelähdykseksi huimia seikkailuja. Nyt olemme kylliksi *kokeneet* jännitystä, kiihtymystä, melskeitä; niinkuin juuri sotaisimpina aikoina viehättyttiin paimenromaniin, samoin nyt monikin saattaa hakea kirjallisuudesta rauhaisaa viihdykettä.

"Pamela" ilmestyi alkuaan kaksiosaisena; myöhemmin kirjoitettu lisäys, niinkään kaksiosainen, tunnetaan englantilaisessa kirjallisuudessa nykyään useimmiten nimellä "Pamela naimisissa" – mutta vain nimeltään, joskin siitä on äskettäin otettu uusi painos "Everyman's Library"-sarjaan. Suomennoksessa on katsottu asiallisemmaksi omaksua tämä nimitys alkuperäisen "Pamelan" toiselle niteelle, ja sen mukaan on edellinen saanut nimekseen "Pamela vainottuna", käsitellessään hyvinkin erillistä tapausjaksoa.

PAMELA

ELI

HYVEELLISYYDEN PALKKA

1. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Minulla on suurta murhetta, ja hiukan lohtuakin, ilmoitettavana teille. Murheena on se että hyvä emäntäni kuoli siihen viime kerralla mainitsemaani sairauteensa ja jätti pois-lähdöllään syvän kaipuun: hän oli herttaisen sävyisä rouva ja ystävällinen kaikille meille palkollisilleen. Suuresti pelkäsin, että kun hänen armonsa oli ottanut minut erityiseksi yksityisavukseen, nyt joutuisin jälleen aivan hoivattomaksi ja häätyisin palaamaan teidän ja äiti-rukan luokse, joilla on kylliksi huolta omasta elannostanne. Ja kun armollisen rouvan suopeus oli toimittanut minulle kirjoitustyötä ja tilinpitoa, tehnyt minut hieman harjaantuneeksi neulan pitelijäksi ja muutenkin antanut minulle asemani yläpuolelle kuuluvaa kehitystä, niin ei olisikaan jokainen perhe kyennyt suomaan Pamela-poloisellenne soveliasta paikkaa.

Mutta Jumala, jonka laupeutta olemme omassakin kohdassamme saaneet niin usein kokea, johdatti hyväsydämisen valtiattareni mieleen juuri tuntia ennen kuolemaa suositella nuorelle herralleni kaikkia palvelijointansa, yksitellen; ja minun vuoroni tullessa (kun nyhkytin ja vaikersin hänen päänalusensa ääressä) hän sai sanotuksi ainoastaan: "Rakas poikani!" ja siihen sortui ääni, mutta tointuessaan hän sitte lisäsi: "pidä mielessäsi Pamela-parkaani". Ne olivat hänen viimeisiä sanojaan. Oi kuinka silmäni vettyvät! Älkää ihmetelkö tämän paperin tuhrautumista.

Niin, mutta Jumalan tahdon täytyy tapahtua! Ja niin tulee se lohdotus, että minulle ei käy pakolliseksi palata sinne rakkaiden vanhempieni rasitukseksi! Sillä nuoriherra lupasi: "Minä otan pitääkseni huolta teistä kaikista, hyvät neidot. Ja mitä sinuun tulee, Pamela" – ja hän tarttui käteeni, niin, hän otti minua kädestä kaikkien nähden – "tahdon rakkaan äitini tähden olla sinulle ystävä, ja sinä saat hoitaa liinavaatteitani". Jumala häntä siunatkoon! ja rukoilkaa te, isä ja äiti, minun kanssani siunausta hänelle; sillä hän on lahjoittanut vuoden palkan ja surupuvun kaikille hänen armonsa palkollisille, ja kun minulla ei ollut vielä mitään palkkaa, koska hänen armonsa oli sanonut sen järjestävänsä niinkuin osoittaisin ansaitsevani, käski hän talouden hoitajattaren laitattaa minulle surupuvun samalla kun toisillekin ja antoi minulle omakätisesti neljä kultaguineaa ja muutamia hopearahoja, jotka olivat vanhan rouvan taskussa hänen kuollessaan. Siinä hän sanoi, että jos olin hyvä tyttö, ja uskollinen ja ahkeroitseva, hän olisi minulle ystävä, äitinsä tähden.

Niinpä lähetänkin tämän mukana ne neljä guineaa teidän mukavuuttanne varten, sillä Kaitselmus ei täällä jätä minua puutteeseen: osalla voitte siis maksaa jonkin vanhan velan ja toisen osan käyttää olonne huojentamiseen. Jos saan lisää, niin varmastikin on velvollisuutenani ja tulee huolekseni rakastaa ja helliä teitä kumpaistakin, jotka olette minua rakastaneet ja hellineet silloin kun minusta ei ollut tekemään mitään hyväkseni. Ne saa tuoda meidän palvelijamme John, jolla on käyntiä sinne päin: mutta hän ei tiedä, mitä käärössä on, sillä minä sinetitsen lähetykseni sellaiseen pieneen pillerirasiaan, joita hänen armollaan oli, ja kiedon rahat tiukasti paperiin, jotta ne eivät helise. Ja varokaa te avaamasta rasiaa hänen nähtensä.

Minä tiedän, rakas isä ja äiti, että minun täytyy tuottaa teille sekä surua että mielihyvää, ja pyydän siis vain rukoilemaan Pamelanne puolesta, joka tahtoo ainiaan olla kuuliainen tyttärenne.

Nyt jouduin ihan tolkuttomaksi säikähtymään, sillä vastikään, juuri kun taitoin tätä kirjettä kokoon rouvavainajan pukuhuoneessa, astuikin nuoriherra sisälle! Kuinka minä peljästyinkään! Käännyin kätkemään kirjettä poveeni, mutta nähdessään minun vapisevan kysyi hän hymyillen: "Kenelle sinä olit kirjoittamassa, Pamela?"

"Pyydän, teidän arvoisuutenne", sopersin minä sekaannuksissani, "suokaa minulle anteeksi! – isälle ja äidille vaan".

"No, annahan siis nähdä, kuinka pitkälle olet kehittynyt kirjoittamisessa", sanoi hän.

Voi kuinka minä olin häpeissäni! Hän otti kirjeen sen enempää virkkamatta, luki läpi ja antoi takaisin, jolloin minä toistin: "Pyydän, teidän arvoisuutenne, suokaa minulle anteeksi!" En kuitenkaan

tiedä, mitä olisi saattanut lukea siinä viakseni, sillä hän on aina täyttänyt velvollisuutensa vanhempiaan kohtaan, ja miksi olisi häntä pahastuttanut, että minä samaten muistin teitä! Eikä hän ollutkaan vihoissaan, sillä hän tarttui käteeni ja haastoi:

"Teet hyvin, Pamela, ollessasi hyväsydäminen iällistä isääsi ja äitiäsi kohtaan. Minulla ei ole mitään muistuttamista siitä, että kirjoitat tällaista viatonta – joskin sinun pitää punnita, mitä meidän perheemme asioita kerrot ulommaksi. Ole uskollinen ja ahkera, ja tee mitä sinulta sopii odottaa, niin yhä paremmin pidän sinusta silloin." Ja sitte hän jatkoi: "Mutta sinullahan on perin sievä käsiala, Pamela, ja oikokirjoituksesikin välttää. Kelpo äitini huolenpito sinun opiskelustasi ei näy menneen hukkaan. Hänellä oli tapana sanoa, että lukeminen viehättää sinua; saat kyllä tutkia hänen kirjojaan edistyäksesi, kunhan pitelet varoen."

Minä en muuta kuin niiailin ja itkin, ja olin aivan hämmennyksissäni hänen hyvydestänsä. Totisesti hän on herrasmiesten parahin, luulen – mutta tästähän pyrkii sukeutumaan toinen pitkä kirje, joten lisään ainoastaan, että olen aina teidän kuuliainen tyttärenne,

PAMELA ANDREWS.

2. KIRJE

RAKAS PAMELA,

Kirjeesi toi suurta murhetta, mutta myös viihdytystäkin, minulle ja äiti-rukallesi. Meitä murehduttaa hyvän emäntäsi kuolema, kun hän niin erityisesti huolehti sinusta ja auttoi opiskelemaan, ja kolmen tai neljän vuoden ajan on pitänyt sinut vaatteissa ja muissa tamineissa sillä lailla, että vallasnaisenkaan ei olisi tarvis niissä hävetä. Mutta meidän pahimpana surunamme on, ja kovasti painaakin mieltämme, semmoinen pelko, että jos sinä juohtuisit johonkin kunnottomuuteen taikka pahanjuonisuuteen noin ollessasi nyt ylempänä asemaasi.

Jokainen sitä puhuu, kuinka sinä olet edistynyt, ja mikä hieno tyttö sinä olet; ja jotkut sanovat, että sinä olet hyvin sievä: ja niin minä kuusi kuukautta takaperin sinut viimeksi nähdessäni olisin itsekin ajatellut, jollet olisi meidän lapsemme. Mutta mitä hyvää tästä kaikesta on, jos se on maksettava sinun tarviolläsi ja hukkaantumisellasi? Rakas Pamelani, me alamme olla raskaassa huolella sinun tähtesi, sillä mitä merkitsee kaikki maailman rikkaus, jos omatunto soimaa ja mieli on viallinen? Olemmehan me kyllä hyvin köyhiä, ja toimeentulomme on vaikeata, vaikka aikoinaan olimme vauraammassa tilassa, niinkuin tiedät. Mutta mieluummin eläisimme vedellä ja, jos mahdollista, niiden ojien savella, joita kaivan, kuin saaden mukavuuksia lapsemme pilaantumisen hinnalla.

Toivottavasti ei hyvänsävyisellä herrallasi ole mitään mielessä; mutta kun hän on antanut sinulle niin paljon rahaa, ja puhuttelee sinua niin ystävällisesti, ja kiittelee edistystäsi – ja voi tuota onnetonta huomautusta, että hän suosii sinua, *jos teet mitä sinulta sopii odottaa*, se ihan lamauttaa meidät ahdistuksella!

Olen puhunut siitä kunnan leskimuori Mumfordille, joka on aiemmin ollut säätyläisperheissä, niinkuin tiedät, ja hän hiukan tynnytti mieltämme. Hän nimittäin sanoo, että vallasnaisen kuollessa ei ole tavatonta antaa hänen kaikkia taskuvarojaan kamarineidolle ja niille jotka ovat hänen tautivuoteensa ääressä valvoneet. Mutta toisekseen, mikä hänet panee niin sydämellisesti hymyilemään sinulle? minkä takia hän ottaa sinunlaistasi köyhää tyttöä kädestä, niinkuin kirjeessäsi sanotaan kahdesti tehneen? Miksikä hän alentuu lukemaan meille kyhäämääsi kirjettä ja kehuamaan käsialaasi ja oikokirjoitustasi? Ja mitä syytä hänellä voi olla tarjota äitinsä kirjoja sinun luettavaksesi?

Tosiaankin, rakkahin lapsone, meidän sydäntämme kivistelee sinun vuoksesi: ja sinä vielä tunnut olevan niin *iloissasi* hänen ystävällisyydestään, niin *viehättynyt* hänen sydämellisistä sanoistansa (jotka kyllä ovatkin hyvin suuria suosiollisuuden osoituksia, jos hänen tarkoituksensa on oikea), että me *pelkäämme* – niin, rakas lapsi, *pelkäämme* – sinun ehkä tulevan *liian* kiitolliseksi ja palkitsevan häntä hyveellisyytesi jalokivellä, jota sinulle ei voisi korvata mikään varallisuus eikä suosio, ei mikään tässä elämässä.

Minultakin on kirje pitkäksi venynyt, mutta lausun vielä yhden seikan, – että nimittäin me köyhyytemmekin ja vastoinkäymistemme keskellä olemme luottaneet Jumalan hyvyyteen ja olleet kunnollisia ja uskomme pääsevämme onneen tämän jälkeen, jos ajallisen osamme raskaudesta huolimatta pysymme horjumattomina; mutta rakkaan lapsemme puhtaan mielen menetys olisi sellainen isku, jota me emme kykenisi kestäämään, vaan se veisi meidän harmaat hapsemme hetikohta hautaan.

Jos siis rakastat *meitä*, jos toivot *Jumalan* siunausta ja *omaa* tulevaista onneasi, niin me molemmiin vannotamme sinua asettumaan varuillesi: ja jos havaitset vähäisimmälläkään yrityksellä uhattavan hyveellisyyttäsi, niin jätä kaikella muotoa kaikki siihen ja tule pois meidän luoksemme; sillä mieluummin me sinut näkisimme ryysyjen peitossa ja kirkkomaallekin sinua saattaisimme, kuin kuulisimme kuisketta, että meidän lapsemme on pitänyt mitään maallista mukavuutta hyveen tietä parempana.

Hyvällä mielellä otamme vastaan sinun alttiin lahjasi, mutta ennen kuin pääsemme tästä tuskasta emme voi sitä käyttää, jotta me kenties emme olisi osilla tytär-poloisemme häpeän hinnasta; niinpä olemmekin sen tallettaneet riepuun kiedottuna katto-olkiin ikkunan kohdalle, joksikin aikaa, varkaita varoaksemme. Siunaten sinua ja kaikesta sydäimestä rukoillen sinun puolestasi olemme *sinun huolekas, mutta rakastava isäsi ja äitisi,*

JOHN JA ELIZABETH ANDREWS.

3. KIRJE

RAKAS ISÄ,

Minun täytyy sanoa, että teidän kirjeenne on saattanut minut kovasti raskaalle mielelle. Sydämeni oli tulvillaan kiitollisuutta isäntäni suopeuden johdosta, mutta nyt se on epäluuloinen ja pelokas; toivoakseni en sentään milloinkaan havaitse hänen toimivan asemalleen arvottomasti, sillä mitä hän kostuisi tällaisen nuoren olento-paran elämän tarvelemisestä? Mutta enimmin painostaa minua se että teiltä näkyy puuttuvan luottamusta lapsenne kunnollisuuteen.

Ei, rakas isä ja äiti, olkaa vakuutettuja siitä, että Jumalan armon vahvistamana minä en konsaan tee sellaista, mikä toimittaisi harmaat hiuksenne murheella hautaan. Tuhatkertaisesti kuolen ennen kuin millään tavoin antaudun mihinkään kelvottomuuteen. Ottakaa se varmaksi tiedoksi ja antakaa sydämenne rauhoittua; sillä vaikka nyt jonkun vuoden olenkin elänyt asemaani ylempänä, minä kykenen kuitenkin tyytymään ryysyihin, köyhyyteen, vedellä ja leivällä elämiseen, ja valitsen mieluummin sen kuin menetän hyvän nimeni, olkoon kiusaajana kuka tahansa. Minä pyydän, uskokaa nämä sanani ja ajatelkaa parempaa *kuolemaan asti kuuliaisesta tyttärestänne*.

Isäntäni on edelleen hyvin huomaavainen minua kohtaan. Vielä en näe mitään arastumisen aihetta. Rouva Jervis, taloudenhoitajatar, on niinkään erittäin sävyisä minulle, ja minulla on kaikkien rakkaus. Ei suinkaan se kohteliaisuus osoita heillä kaikilla olevan vehkeitä minua vastaan! Toivon käyttäytyväni aina sillä tavoin, että jokainen pitää minua arvossa, ja että kukaan ei tuottaisi minulle enempää vastoinkäymistä kuin minä millään muotoa kellekään soisin. Meidän John käy niin usein siellä päin, että minä pyydänkin häntä poikkeamaan aina tervehtimässä, kuullaksenne minusta joko kirjallisesti (mikä harjaannuttaa käsialaanikin) tai suusanallisesti.

4. KIRJE

RAKAS ÄITI,

Viime kirjeeni osoitin isälle vastaukseksi, joten kirjoitan nyt sinulle, vaikka minulla ei ole mitään muuta sanottavaa kuin sellaista mikä saa minut näyttämään melkein pä vaan turhamaiselta hupakolta; toivottavasti en toki niin ylpisty että unohtaisin oikean asemani. Salaista mielihyvää sentään synnyttää kiitoksensa kuuleminen.

Minun tulee mainita, että armollinen rouva Davers – herrani sisar, muistanethan – on asunut talossa kuukauden ajan ja ottanut paljon huomatakseen minua ja antanut minulle hyviä neuvoja, varmistuakseni itsestäni. Hän sanoi minulle, että minä olin hyvin sievä tyttönen ja että jokainen antoi minusta erittäin hyviä todistuksia ja piti minusta; mutta samalla hän varoitti minua pidättämään miesväkeä loitolla, vakuuttaen minun kyllä kykenevän siihen ja siten saavuttavan vain suurempaa arvonantoa lähentelijäinkin taholta.

Mutta erityisesti tunsin ilahdusta siitä, mitä nyt kerron sinulle. Rouva Jervis sanoo, että nuoriherra ja hänen armonsa osuivat pöydässä puhelemaan minusta, jolloin hänen armonsa arveli minun olevan miellyttävimpiä neitoseja, mitä hän oli konsaan tavannut; minä muka olinkin liian sievä asumaan nuorenmiehen talossa, koska hän naimisiin mennessään ei kuitenkaan löytäisi sellaista puolisoa, joka huolisi edelleen pitää minua perheessä. Siihen oli nuoriherra sanonut, että minä olin hyvin huomattavasti kaunistunut, mutta ymmärtäväisyyden ja järkevyyden puolesta kehittynyt enemmän kuin tällä iällä oli tavallista: olisi sääli, jos ansiollisuuteni kääntyisi minulle onnettomuudeksi.

"Ei", virkkoi hänen armonsa, "Pamelan pitänee muuttaa minun luokseni". Nuoriherra mukausi kaikesta sydämestään; hän oli hyvillään, jos minulle suotiin niin edullinen hoiva. "No niin", päätti hänen armonsa, "minä neuvottelen asiasta loordin kanssa". Hän kysyi, kuinka vanha minä olin, ja rouva Jervis vastasi, että täytin helmikuussa viisitoista. "Niinkö!" lausui hän sitte; "jos tyttö pitää huolta itsestään, niin hän kohenee vielä yhä enemmän ja enemmän, sekä ulkonäöltään että henkisen puolensa kehityksessä".

Sanokaahan, rakas isä ja äiti: vaikka tämä saattaa näyttää liian turhamaiselta minun kerrata, eikö teitä sentään riemastuta niinkuin minuakin, kun herrani on niin valmis eriämään minusta? Tämähän osoittaa, että hänellä ei ole mitään pahaa sydämessään. Mutta John on juuri lähdössä, joten minun on vain vakuutettava, että minä olen nyt ja aina *teidän vilpiton kuten kuuliainenkin tyttärenne*.

Käyttäkää vaan niitä rahoja. Sen voitte tehdä huoletta.

5. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Kun Johnilla on taas käyntiä sinne päin, tekee mieleni kirjoittaa, sillä hän on niin aulis toimimaan asiallani. Hän sanoo sydäntään virkistävän nähdä teitä kumpaakin ja kuulla haasteluanne, te kun olette niin järkeviä ja suoramielisiä, että hän aina oppii teiltä jotakin elämän ohjeeksi. On kerrassaan sääli, hän sanoo, että tuollaista kuntoisuutta ei ole enemmän onnistanut maailmassa, ja hän ihmettelee, että te, isä, joka olette niin kyvykäs opettamaan ja kirjoitatte niin sievää käsialaa, ette saanut yrittämääne koulua menestymään paremmin, vaan näitte pakolliseksi ryhtyä ruumiilliseen työhön. Mutta minulle on suurempana ylpeytenä tämä, että olen saanut sellaiset kunnan vanhemmat, kuin että olisin jalosukuinen synnyttäni.

En ole vielä kuullut mitään muuttamisesta armollisen rouva Daversin luo, ja minulla on täällä nykyään hyvin viihdyttävät olot, kun rouva Jervis kohtelee minua kuin omana tyttärenään; hän on erittäin hyväluontoinen nainen ja ottaa herrani edut omikseen. Hän antaa minulle aina sattuvaa opastelua, ja teitä kahta lähinnä minä luullakseni rakastan häntä enimmin kaikista. Hän pitää niin hyvää hallintaa ja järjestystä, että me kaikin kunnioitamme häntä, ja hyvin halukkaasti hän kuulee minun lukevan ääneen; ainoastaan hyvistä kirjoista hän välittää, ja sellaisiin me syvennymme kahden kesken ollessamme, niin että silloin tuntuu kuin olisin kotona teidän parissanne.

Eräs miesväestämme, Harry, joka ei ole parempi kuin hänen pitäisi olla, oli hänen kuultensa vapaapuheinen minulle, – taisi sanoa minua kaunoiseksi Pamelakseen ja tarttui minuun kuin suudellakseen. Voitte arvata varmaksi, että minä suutuin kovin; mutta rouva Jervis otti hänet lujalle ja oli hänelle niin vihoissaan kuin suinkin saattaa olla, sanoen sitte minulle olevansa oikein hyvillään ymmärtäväisyydestäni ja häveliäisyydestäni, kun kartoin kaikkea kurielua. Ja varma olen siitä, että ylpeyttäni minä en pysyttele heistä loitolla, sillä minä koetan esiintyä säveästi kaikkia kohtaan; mutta minusta tuntuu sietämättömältä olla miespalvelijani katseltavana, sillä he näyttävät ihan kuin tahtovan tuijottaa lävitse. Sentähden olenkin hyvilläni, kun minulla on niin vähän puhuttavaa heille, saadessani yleensä aamiaisen, päivällisen ja illallisen rouva Jervisin seurassa – niin hyväntahtoinen hän on minua kohtaan. Kyllähän he ovat minulle varsin kohteliaita rouva Jervisin tähden, jonka näkevät kiintyneen minuun, ja hän vaikuttaa heihin silläkin, että hänen tiedetään olevan säätyläisnainen syntyään, vaikka sittemmin joutuikin vastoinkäymisiin.

Kirjoittamiseen viehättyneenä olen taaskin johtunut lavertamaan pitkälti ja pian väsyttän teitä. Mutta alottaessani piti minun ainoasti sanoa, että minulla ei nyt ole mitään vaaran pelkoa, ja saatan vain ihmetellä itseäni, kun hupsuuttani olin kovin rauhaton; teidän varoittelunnehan taasen johtui valppaasta rakkaudestanne. Varmana saan pitää, että herrani ei alentautuisi ajattelemaan tällaista tyttö-parkaa vahingokseni. Sillä se pilaisi hänen maineensa kuten minunkin, se on tiettyä, – ja hänhän saa katsoa puolisonsa maan parhaimmista vallasnaisista. Ei siis enempää tällä kertaa, paitsi että minä olen *teidän ainiaan kuulainen tyttärenne*.

6. KIRJE

RAKAS ISÄ ja ÄITI,

Herrani on ollut viimeisen jälkeen hyvin suosiollinen minua kohtaan, sillä hän on antanut minulle rouvavainajan varastosta vaatekerran, puoli tusinaa paitoja, kuusi hienoa nenäliinaa sekä kolme hänen kamrisesiliinaansa ja neljä Hollannin-ai vinaista. Pukineet ovat kallista silkkiä, ja minulle totisesti liian yllelliset ja hienot. Soisin ettei niiden muuttaminen rahaksi olisi loukkaus häntä kohtaan, voidakseni lähettää teille; se tyydyttäisi mieltäni paremmin.

Nyt te kai jälleen pelkäätte jotakin juonittavan minua vastaan, kunnes kerron teille, että lahja annettiin rouva Jervisin ollessa saapuvilla, ja hän antoi tälle kahmalollisen kaikenlaatuista hyvää samalla kertaa ja pyysi häntä käyttämään niitä yllään hyvän ystävänsä, hänen äitinsä muistoksi. Ja valittuaan minulle nuo hienoudet hän sanoi: "Nämä ovat sinua varten, Pamela; laitata ne sopiviksi itsellesi siihen mennessä, kun luovut surupuvusta, ja pidä niitä hyvän emäntäsi nimeen. Rouva Jervis on puhunut esiintymisestääsi peräti suotuisasti, ja toivoakseni käyttäydyt edelleenkin yhtä ymmärtävästi, jotta saat jokaisesta itsellesi ystävänsä."

Olin niin ihmyyksissäni hänen suopeudesta, etten tiennyt mitä vastata. Niiasin hänelle ja ystävällisestä puoltolauseestaan rouva Jervisille ja sanoin toivovani, että voisin ansaita armollisen herran suosiollisuutta ja rouva Jervisin lempeyttä, ja koettavani tässä parastani mikäli vain tiesin. Oi kuinka herttaista on tehdä hyvää! Ainoastaan siitä minä kadehdin isoisia.

Olen aina pitänyt nuorta herraani sydämenäänkin aatelisena, niinkuin jokainen sanoo hänen olevan; mutta nämä suuriarvoiset lahjat hän jakoi meille niin ylevästi, että minä ihan ajattelin enkeliä.

Rouva Jervis sanoo hänen kysyneen, osasinko minä hillitä tungettelijoita, kun muka olin hyvin sievä ja antautuminen mihinkään turhanaikaiseen seurusteluun voisi saattaa minut turmioon sekä ennen pitkää kärsimyksiin ja kurjuuteen. Sydämellinen taloudenhoitajattaremme ei milloinkaan lyö laimin tilaisuutta hyvän sanan lausumiseen minusta ja alkoi nytkin ylistellä minua, kertoi hän. Mutta toivottavasti ei hän ole taannut enempää kuin minä yritän täyttää, vaikka tällä haavaa en sitä kaikkea ansainnekaan. Varmastikin minä rakastan häntä aina lähinnä sinua ja armainta äitiäni, ollen *teidän aina kuulijainen tyttärenne*.

7. KIRJE

RAKAS ISÄ,

Viime kirjeeni jälkeen antoi herrani minulle lisää koruja. Hän kutsui minut rouva-vainajani vaatekaapille, veti auki laatikoita ja lahjoitti minulle kaksi hienoa pitsinauhaista hilkkaa, kolme paria parhaita silkkikenkiä, – kaksi vain vähän käytettyjä ja aivan sopivia minulle (kun hänen armollaan oli hyvin pieni jalka) ja toisessa taotut hopeasoljet, moniväriset nauhat ja ruusukkeet, – neljä paria valkoisia puuvillasukkia, kolme paria hienoja silkkisiä ja kaksi paria muhkeita kureliivejä. Minä olin ihan hämmästyksissäni ja kykenemätön puhumaan vähään aikaan; mutta kuitenkin minua ajatuksissani hävetti ottaa vastaan sukat, sillä rouva Jervis ei ollut mukana: jos hän olisi ollut, niin siinä ei olisi ollut mitään. Lienen korjannut ne haltuuni kovin kömpelästi, sillä hän hymyili epävarmuudelleni ja sanoi: "Älä punastu, Pamela; etkö luule minun tietävän, että sievillä neitosilla täytyy olla kengät ja sukat?"

Olin niin hämilläni näistä sanoista, että minut olisi voinut lyödä maahan höyhenellä. Sillä teidän on ajateltava, että tällaiseen ei ollut mitään vastattavana, ja niinpä minä hupsun tavoin olin herahtaa itkuun ja läksin pois niiaten ja varmastikin korvia myöten punehduksissa; sillä vaikka hänen huomautuksessaan ei ollut mitään pahaa, en kuitenkaan tiennyt miltä kannalta sen ottaisinkin. Mutta minä menin ja kerroin kaikki rouva Jervisille, joka sanoi, että Jumala on saattanut hänen sydämensä hyväksi minua kohtaan ja että minun tulee ahkeroida kaksin verroin. Hänestä näytti, hän sanoi, kuin aikoisin nuoriherra varustaa minulle soveliaat vaatetustarpeet armollisen rouva Daversin yksityisen kamarineidon paikkaan.

Mutta vieläkin tulivat mieleeni teidän sydämelliset isälliset varoituksenne, niin että kaikki nämä lahjat eivät olleet minulle lähimainkaan sellaisen mielihyvän aihe kuin ne olisivat muutoin olleet. Kuitenkaan ei huolestuksella ole toivoakseni mitään perustetta, sillä mitä hyvää hänelle koituisi tällaisen yksinkertaisen tytön vahingoittamisesta? Sitäpaitsi, varmaan ei yksikään vallasnainen päästäisi häntä näkyviinsä, jos hän niin itsensä häpäisisi. Sentähden hääden painostuksen mielestäni, enkä tosiaan olisi mitään ahdistusta koskaan tuntenutkaan, jollette te olisi johdattanut ajatuksiani tuollaiseen mahdollisuuteen, oman menestykseni tähden, sen hyvin tiedän. Mutta kukaties minä liiaksi pöyhistyisin, jollei moisia levottomuuden puuskauksia sekaantuisi kokemiini suosiollisuuden osoitukseen: päättelen siis, että kaikki tapahtuu meidän parhaaksemme. Ja Jumala siunatkoon teitä, rakas isä ja äiti; tiedän että te alituisen rukoilette siunausta minulle, joka ainiaan olen *teidän kuuliainen tyttärenne*.

8. KIRJE

RAKAS PAMELA,

En voi muuta kuin uudistaa varoitteluni herrasi ystävällisyydestä ja hänen vapaapuheisuudestaan sukkiin suhteen. Kuitenkin on mahdollista, että asiassa ei ole mitään, ja näin toivon ilmenevän. Mutta kun ajattelen, että siinä *saattaa* olla ja että jos olisi, siitä ei ole uhattuna sen vähempää kuin lapseni iäinen onni tässä maailmassa ja tulevaisessa, niin se riittää tekemään mielen pelokkaaksi sinun tähtesi. Varustaudu, rakas lapseni, pahimpaan, ja pääätä menettää pikemmin henkesi kuin hyveellisyytesi. Vaikkakin epäilykset, joita olen sinussa herättänyt, vähentävät mielihyvää, jota muutoin olisit herrasi suosiollisuudesta saanut, niin mitä kuitenkaan merkitsevät hyvän omantunnon rinnalla ilahdukset, joita muutammat hienot vaatekappaleet tuottavat?

Perin anteliaasti hän sinulle osoittaa hyväntahtoisuuttansa, mutta sitä enemmän tämä aiheuttaa aavistelua; ja kun sanot hänen näyttäneen niin herttaiselta ja enkelimäiseltä, niin pahemminpa pelkään noiden lahjojen vaikuttavan sinuun liiaksi! Sillä vaikka sinulla onkin järkevyyttä ja ymmärtäväisyyttä yli ikävuosiesi, niin vapisen kuitenkin ajatellessani, millainen surullinen uskallus on vasta viisitoista täyttäneen köyhän neitosen asettua tämän maailman kiusauksia ja salakavalaa herrasmiestä vastaan – jos hän sellaiseksi osoittautuisi —, jolla on niin paljon *mahtia* pakoitteluun ja jonkunlainen *käskyvalta* isäntänäsi.

Lasken sydämellesi, rakas lapseni, meidän siunaustemme nimessä, niin köyhiä kuin olemmekin, että pysyt varuillasi: siitä ei voi olla mitään vahinkoa. Ja koska rouva Jervis on niin hyvä säätyläisnainen ja sinulle niin ystävällinen, niin tunnen siitä paljon huojennusta, samoin kuin äitisi; ja me toivomme, että sinä et salaa mitään häneltä, vaan noudatat hänen neuvojaan kaikessa. Toivottaen sinulle siis siunausta ja vakuuttaen rukoilevamme sinun puolestasi enemmän kuin omastamme me olemme *sinun rakastava isäsi ja äitisi*.

Pidä huoli siitä, että ihmisten mairitellessa sinua sieväksi et anna sijaa turhamaisuudelle, sillä sinä et ole tehnyt itseäsi, joten et ansaitse siitä mitään kiittelyä. Ainoastaan hyveellisyys ja sydämen hyvyys luovat todellisen kauneuden. Muista se, Pamela.

9. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Pahoilla mielin ilmoitan teille, että toiveeni armollisen rouva Daversin kamarineidoksi pääsemisestä ovat lopullisesti rauenneet. Hänen armonsa olisi kyllä ottanut minut, mutta herrani ei kuulu suostuneen siihen. Hän oli sanonut, että loordin veljenpoika saattaisi mielyä minuun ja minä houkuttaa häntä tai joutua hänen houkuteltavakseen, ja koska hänen äitinsä rakasti minua ja uskoi minut hänen huolenpitoonsa, niin hän oli mielestään velvoitettu pitämään minua edelleen taloudessansa ja rouva Jervis olisi minulle äitinä.

Rouva Jervis kertoo hänen armonsa pudistaneen päätänsä ja sanoneen: "*Ah, veli!*" ja siinä kaikki. Ja kun te olette tehneet minut pelokkaaksi varoituksillanne, niin sydämeni joutuu toisin ajoin ahdistuksen valtaan. Mutta minä en sano vielä mitään teidän muistutuksistanne tai omasta levottomuudestani rouva Jervisille; luottaahan saan häneen, mutta minua pidättää pelko, että hän saattaisi pitää minua havittelevana, turhamaisena ja itseluuloisena, kun saan sellaista päähänikään, tuollaisen aatelismiehen ollessa niin toisella tasolla kuin köyhä palvelustyttö. Mutta rouva Jervis tuntui sentään perustavan jotakin armollisen rouva Daversin päänpudistukseen ja lyhyeen sanelmaan.

Jumala varmaan antaa minulle armonsa, ja niinpä tahdon välttää liikanaista rauhattomuutta, mikäli voin sitä auttaa, sillä toivoakseni ei siihen ole aihetta. Mutta teen teille selvää pienimmästäkin seikasta, mitä sattuu, jotta sieltä voidaan edelleen suoda minulle hyvää neuvontaanne ja sulkea rukouksiinne *murheellinen*

PAMELA.

10. KIRJE

RAKAS ÄITI,

Te ja isä-hyvä varmaan oudostelette, kun ette ole näin moneen viikkoon saaneet minulta kirjettä; mutta siihen on ollut syynä surkea, hyvin surkea kohtaus. Sillä nyt on toki liiankin selvää, että kaikki teidän varoituksenne olivat täysin oikeutettuja. Voi, rakas äiti! Minä olen onneton, todella onneton! – Mutta älkää kuitenkaan säikähtykö, olen kunniallinen – Jumala laupeudessaan säilyttäköön minut sellaisena!

Oi, tämä enkelimäinen isäntä, tämä hieno herrasmies, tämä Pamela parkanne armollinen hyväntekijä, jonka piti hoivata minua hyväsydämisen, kuolevan äitinsä rukousta noudattaen, – joka oli niin huolissaan puolestani loordi Daversin sukulaisen takia, että hän ei voinut sallia minun muuttaa armollisen rouva Daversin palvelukseen, – tämä samainen herrasmies (niin, siksi minun *täytyy* häntä sanoa, vaikka hän on alentunut sen nimityksen tasolta) on kehdannut esittää vapauksia palkollispoloiselleen! Hän on nyt näyttäytynyt oikeassa karvassaan, ja *minusta* ei mikään näytä niin mustalta ja kauhistavalta.

Minä en ole ollut jouten, vaan olin tuon tuostakin piirtänyt paperille, kuinka hän viekkain pikku astein paljasteli häijyjä tarkoituksiaan; mutta joku varasti kirjeeni, ja minä en tiedä mihin se on joutunut. Se oli hyvin pitkä. Pelkään että se, joka oli kyllin halpamainen pahuuteen yhdessä suhteessa, ei tätäkään epinyt. Mutta olkoon se miten tahansa, muuhun ei hän voi sitä käyttää kuin ehkä hävetäkseen *omasta* puolestaan, *minun* joutumattani siitä sekaannuksiin: sillä hän näkee vain, että minä olin päättänyt pysyä siveänä ja ylpeilin köyhien vanhempieni kunnollisuudesta.

Kerron teille kaikki ensi tilassa, sillä minua pidetään hyvin tarkoin silmällä ja hän sanoo rouva Jervisille: "Tuo tyttö se aina kirjoittelee; minusta hän saisi olla paremmassa askartelussa." Ja kuitenkin minä tunnit läpeensä neuloskelen hänen liinavaatteitaan ja perheen hienompia pukutarpeita, ja sitäpaitsi parhaillaan kukitan hänelle liivejä. Mutta voi! sydämeni on melkein murtunut, sillä mitä saanenkaan palkakseni muuta kuin häpeätä ja häväistystä, tai sitten kovia sanoja ja tylyä kohtelua! Selitän teille kaikki kohdakkoin, ja toivon löytäväni pitkän kirjeeni. *Tuskainen tyttärenne.*

Kenties minä *hännettelen* häntä liian paljon: mutta on hänen oma vikansa, jos niin teen. Sillä miksi hän hukkasikaan kaiken arvokkuutensa minun silmissäni?

11. KIRJE

RAKAS ÄITI,

No, kirjettäni ei löydy, joten yritän muistella sitä kaikkea ja kerrata niin lyhyeen kuin voin.

Kaikki kävi ylimalkaan varsin hyvin jonkun aikaa viimeisen edellisen kirjeeni jälkeen. Lopuksi havaitsin hiukan syytä *epäillä*, sillä aina minut nähdessään hän katseli minua sellaiseen tapaan, että se ei tuntunut oikealta. Eräänä päivänä hän tuli luokseni, kun ompelin pikku puutarhan kesämajassa; rouva Jervis oli juuri poistunut, ja minäkin aion lähteä, mutta hän sanoi: "Ei, älä mene, Pamela; minulla on puhuttavaa sinulle: ja sinä aina pakenet minua lähelle tullessani niinkuin pelkäisit."

Minä olin pahoin hämilläni, kuten saatatte arvata; mutta viimein virkoin: "Ei ole soveliasta teidän halvan palkollisenne jäädä saapuville, herra, teidän asianne sitä vaatimatta, ja toivoakseni minä aina oivallan sijani."

"No", hän sanoi, "minun asiani vaatiikin sitä toisinaan, ja nyt haluan, että jäät kuulemaan, mitä minulla on sinulle sanottavana".

Seisoin yhä sekaannuksissa ja aloin vavista, ja vielä pahemmin häkellyin, kun hän tarttui käteeni, eikä ainoatakaan sielua ollut lähettyvillä.

"Sisareni Davers", hän aloitti (ja tuntui saavan sanoiksi yhtä epävarmasti kuin minäkin) "olisi tahtonut ottaa sinut palvelukseensa; mutta hän ei tekisi sinun hyväksesi mitä minä olen päättänyt tehdä, jos pysyt uskollisena ja alttiina. Mitä sinä sanot, tyttöseni", hän kysyi hieman kiihkeästi, – "etkö mieluummin jäisikin tänne kuin menisit sisareni luo?" Hän katsoi minuun niin että värjyin: en osaa sanoa kuinka, – rajusti, tuntui minusta.

"Teidän arvoisuutenne suokoon minulle anteeksi", sanoin kyetessäni puhumaan, "mutta kun teillä ei ole rouvaa palvellakseni ja hänen armonsa on jo vuoden ollut vainajana, minä mieluummin, jos se ei pahoittaisi teitä, palvelisin armollista rouva Daversia, *koska* —" olin jatkamassa, ja hän keskeytti hiukan pikaisesti: "Koska sinä olet pikku hupsu etkä tiedä, mikä sinulle on hyväksi. Kuulepas, minä teen sinusta vallasnaisen, jos olet myötämielinen etkä jättäydy oman katsantokantasi kammitsaan", ja samassa hän kietaisi kätensä vyötäisilleni ja suuteli minua!

Nyt, sanonette, kaikki hänen pahuutensa ilmeni selkeästi. Minä tempoilin ja vapisin ja olin niin lamaannuksissa kauhusta, että vaivuin maahan, en tainnuksissa enkä kuitenkaan itsenäni; ja tunsin yhä olevani hänen sylissäni, ihan voimattomana, ja hänen suutelevan minua kahteen kolmeen kertaan kamalan kiihkeästi. Viimeinkin tempauduin hänen käsistään ja olin livahtamassa ulos kesämajasta, mutta hän pidätti minut ja sulki oven.

Olisin ollut valmis heittämään henkeni siihen paikkaan. Ja hän sanoi: "Minä en tee sinulle pahaa, Pamela; älä pelkäile minua."

"En jää tänne", minä sanoin.

"Etkö jää, letukka!" koveni hän; "tiedätkö kelle puhut?"

Minä menetin kaiken pelkoni ja kaiken kunnioitukseni ja vastasin:

"Kyllä, tiedän, herra, liian selvästi! Hyvin sietää minun unohtaa, että olen palvelijanne, kun te unohtatte mitä isännän arvoon kuuluu."

Minä niiskutin ja voikersin mitä surkeimmin.

"Mikä tyhmä letukka sinä oletkaan!" sanoi hän; "olenko tehnyt sinulle mitään pahaa?"

"Olette, herra", vastasin minä, "maailman suurinta pahaa: te olette saanut minut unohtamaan itseni ja mitä minun asemaani kuuluu, ja vähentänyt välimatkaa, millä sääty on meidät eroittanut, alentautumalla kohtelemaan köyhää palvelijatarta noin vapaasti. Kuitenkin rohkenen sanoa, että minä olen kunniallinen, vaikka köyhä: ja vaikka ruhtinas olisitte, minä en olisi toisin."

Hän oli suutuksissaan ja kivahti:

"Kuka sinua tahtoo toisin olemaan, hupakko! Herkeä jo vetistelemästä siinä. Myönnän kyllä alentautuneeni, mutta ainoastaan koetellakseni sinua: jos osaat pitää tämän asian salassa, niin annat

minulle paremman käsityksen ymmärtäväsyydestäsi, ja tässä hiukan" – hän lisäsi pistäen pari kultarahaa käteeni – "korvausta peljästyksestäni. Mene, tee kävely puutarhassa, äläkä pistäydy sisälle ennen kuin olet toipunut itkustasi; ja muista olla hiiskumatta sanaakaan tapahtuneesta, niin kaikki kääntyy hyvin päin ja minä annan sinulle anteeksi."

"En ota rahaa, en millään muotoa, herra", epäsin minä; "köyhä kyllä olen, mutta minä en ota". Sillä toden sanoakseni se tuntui minusta kuin käsirahalta, ja niinpä laskin kolikot rahille, ja kun hän näytti kiusaantuneelta ja hämmentyneellä tekosestaan, minä käytin tilaisuutta avatakseni oven ja pujahdin ulos kesämajasta.

Hän huusi vielä jälkeeni: "Pidä salassa, muistutan sinua, Pamela, äläkä mene vielä sisälle, kuten sanoin."

Voi kuinka keuhkoja ja halpoja täytyy tuollaisten tekojen olla ja kuinka vähäisiltä niiden täytyy saattaa parhaatkin herrasmiehet näyttämään, kun he tarjoavat sellaista mikä ei ole heidän arvoistansa ja asettavat alempiensa valtaan olla suurempia kuin he!

Tein pari kierrosta puutarhassa, mutta pahimman varalla talon näkösellä, ja huo'uin kädelleni, jotta sain silmäni kuiviksi, kun en tahtonut olla tottelematon. Ensi kirjeeni kertoo teille lisää.

Rukoilkaa minun puolestani, rakas isä ja äiti, älkääkä olko vihoissanne, kun en ole vielä juossut tieheni tästä talosta, joka niin äskettäin oli viihdytyksenäni ja ihastukseni aiheena, mutta nyt tuottaa minulle kauhua ja tuskaa. Minun täytyy keskeyttää joutuin. *Kuuliainen ja kunniallinen tyttäremme.*

12. KIRJE

RAKAS ÄITI.

Niin, minä jatkan surullista kertomustani. Kuivattuani silmäni menin sisälle ja aloin pohtia, mitä minun oli paras tehdä. Väliin ajattelin jättää talon ja lähteä lähikaupunkiin odottamaan tilaisuutta päästä teidän luoksenne; mutta siinä joutuin ymmälle, ottaako mukaani hänen lahjoittamansa tavarat vai eikö, ja miten viedä ne matkassani. Arvelin taas kyllä sopivimmaksi luopua niistä ja pitää vain mitä ylläni oli; mutta toisaalta oli otettava lukuun, että kaupunkiin oli puolenkolmatta penikulmaa [1 Engl. penikulma vastaa 1,600 metriä. Suom.] ja syrjätieta, ja ollen varsin hyvissä pukimissa saattaisin joutua ikävyyksiin, melkein yhtä tukaliin kuin mistä olin karkaamassa. Ja sitten johtui mieleeni: "Minun huhuttaisiin varastaneen jotakin ja siten häätyneen pakosalalle, – ja surkeata olisi minun viedä paha maine mukanani rakkaitten vanhempieni luo!"

Oi kuinka minä toivottelinkaan takaisin harmaata takkiani ja karkeata pukua, jolla te varustitte minut (ja lujallekin otti teidän saada sitä aikaan!) tullakseni tähän paikkaan, vasta kahtatoista käydessäni, armollisen rouvani päivinä! Toisinaan teki mieleni kertoa rouva Jervisille ja kysyä häneltä neuvoa, ja pelkäsin ainoastaan hänen käskyänsä, että minun oli pidettävä salassa koko asia, – sillä hän saattaa olla häpeissään eikä kenties enää milloinkaan yritä sellaista, ajattelin, ja kun rouva Jervis-parka on riippuvainen hänestä, kohtaamiensa vastoinkäymisten vuoksi, olisi surullista toimittaa hyväsydäminen taloudenhoitajatar mahdollisesti hänen epäsuosioonsa minun tähteni.

Tässä pulassa – harkiten, itkien ja tietämättä mitä tehdä – minä pysyin iltaan asti sulkeutuneena kamariini, kunnes rouva Jervis, kuultuaan minun estelevän tulemasta illalliselle, pistäysi ylös luokseni ja tiedusti: "Minkätähden minun pitäisi illastaa ilman sinua, Pamela? Kuulehan, huomaan että sinua vaivaa jokin; sano minulle, mikä sinun on."

Minä pyysin saada maata hänen kanssaan öisin: pelkäsin henkiä, ja ne eivät häiritsisi niin hyvää ihmistä kuin hän oli.

"Siinäpä tyhmä veruke", sanoi hän, "sillä mikset sitten ennen ole henkiä peljännyt?" Sitä en tosiaan ollut tullut ajatelleeksi. "Mutta kaikesta sydämestäni otan sinut makuukumppanikseni", hän myöntyi, "olkoon syy mikä hyvänsä; tulehan vain illalliselle".

Minä pyysin saada pysyä poissa, "sillä minä olen niin itkettynyt", huomautin, "että toiset panisivat sen merkille, – enkä tahdo salata teiltä mitään, rouva Jervis, sitte kun olemme kahden kesken".

Hän suostuikin suopeasti oikkuuni, mutta piti kiirettä makuulletulossa ja ilmoitti toisille, että minä nukkuisin hänen kanssaan, kun hän ei oikein saanut unta ja halusi ottaa minut lukemaan hänelle ääneen unetukseen asti, tietäen minun pitävän lukemisesta.

Yksinäisyydessämme minä kerroin hänelle kaikki mitä oli tapahtunut, sillä minä olin johtunut sille mielelle, että asemani ei olisi pahempi, vaikka hälyyttäjäni saisikin kieltonsa rikkomisen tietoonsa. Nyt nimittäin pelkäsin tuollaisen salaisuuden säilyttämisen ehkäisevän minulta hyvää neuvontaa, jota en ollut koskaan kipeämmin kaivannut, ja saattavan rohkaista häntä luulottelemaan, että minä en ollutkaan niin pahastuksissani kuin minun olisi pitänyt, joten muka pysyisin vaiti pahemmastakin; sellaisen käsityksen katsoin voivan yllyttää häntä yhä häikäilemättömämmäksi. Olinko minä oikeassa, rakas äiti?

Rouva Jervis ei voinut olla kyyneltyvä minun mukanani, kun seikkailua kertoessani itkin kaiken aikaa ja rukoilin häntä neuvomaan mitä tehdä; ja minä näytin hänelle kaksi rakkaan isäni kirjettä, ja hän kiitti niiden oikeamielisyyttä ja sanamuotoa ja lausui minulle mieluisia huomautuksia teistä molemmista. Mutta hän pyysi, etten ajattelisi palveluksestani poistumista, "sillä kaiken todennäköisyyden mukaan", hän haastoi, "sinä käyttäydyit niin kunnokkaasti, että hän häpeää tekoansa eikä enää koskaan loukkaa sinua sillä tavoin, – vaikkakin, rakas Pamelani", hän virkahti, "pelkään sinun viehkeyttäsi enemmän kuin mitään muuta, koska maan parhainkin voisi rakastaa

sinua" – niin hän suvaitsi lausua. Hän toivotteli, että hänen vallassaan olisi asustaa omintakeisena; silloin hän vuokraisi pienen yksityistalon, ja minä saisin jäädä hänen luokseen kuin omana tyttärenä.

Ja kun sinäkin käskit minun noudattaa hänen ohjaustansa, minä päätin viipyä nähdäkseni, kuinka asiat kehittyisivät, jollei hän eroittaisi minua palveluksesta, vaikka kyllä ensimmäisessä kirjeessäsi sanoit, että minun piti tulla pois hetikohta, kun saisin mitään pahan aavistuksen aihetta. Ei siis toivoakseni ole tottelemattomuutta, rakas isä ja äiti, että jäin tänne; sillä minä en voisi odottaa siunausta enkä rukoustenne hyviä hedelmiä, jollen olisi kuuliainen.

Koko seuraavan päivän olin syvästi murheissani ja alotin pitkän kirjeeni. Hän näki minun kirjoittavan ja sanoi (kuten mainitsin) rouva Jervisille: "Tuo tyttö se aina kirjoittelee; eikö hän voisi löytää muutakin tehtävää", tai siihen suuntaan. Ja lopetettuani kirjeen minä panin sen pöytäliinan alle rouva-vainajan pukuhuoneessa; siellä ei käy muita kuin minä ja rouva Jervis, paitsi herraani. Mutta tullessani jälleen ylös sinetitsemään sitä, se suureksi hätäännyksekseni olikin kadoksissa, eikä rouva Jervis tiennyt siitä mitään, eikä kukaan tiennyt herrani käyneen lähelläkään sillaikaa. Olen ollut suuressa huolella siitä; mutta rouva Jervis luulee kuten minäkin, että se on hänen hallussaan, sillä hän näyttää nyreältä ja vihaiselta ja tuntuu karttelevan minua samaten kuin hän moitti minun häntä väistelleen. Parempi olisi aseman jäädä tälleen kuin paheta!

Mutta hän on käskenyt rouva Jervisin kieltää minua kuluttamasta niin paljon aikaa kirjoittamiseen. Ei kannattaisi sellaisen herrasmiehen kiinnittää huomiotaan niin vähäiseen seikkaan, minä kun en ole leväperäinen muussakaan, jollei hän ole äkeissään siitä, mitä kirjoitin, – ja tuo muistutus tuntuu siihen ikävyyteen viittaavan.

Minä olen kyllä muuten melkoisesti keveämmällä mielellä sen jälkeen kun saan maata rouva Jervisin kanssa, vaikka minulla silti on enemmän kuin kylliksi kärsimistä omassa pelonalaisuudessa ja nähdessäni hänen äreän tyytymättömyytensä minun askartelustani.

Voi, jospa en olisi konsaan jättänyt pikku ylisvuodettani, joutuakseni täten alttiiksi kiusauksille toiselta puolen tai inhontunteille toiselta. Kuinka onnellinen olinkaan vähän aikaa takaperin! Kuinka toisin on nyt! Sulkekaa surkutteluunne ja rukouksiinne *tuskainen*

PAMELA.

13. KIRJE

RAKKAHIN LAPSENI,

Meidän sydäntämme viiltelee sinun ahdinkosi ja viekoituksiin joutumisesi. Sinulla on puolellasi meidän jokahetkiset rukouksemme, ja tahtomme on, että sinä pakenet sitä paha isoista taloa ja miestä, jos huomaat hänen uudistavan lähentelyänsä. Sinun olisi pitänyt se tehdä hetikin, jollei sinulla olisi ollut rouva Jervisiä neuvojanasi. Emme tähän asti havaitse käytöksessäsi mitään vikaa, mutta pahimman pelko kuitenkin puristaa sydäntämme. Oi lapseni, kiusaukset ovat karvaita koettelemuksia, mutta ilman niitä me emme tunne itseämme emmekä pystyväisyyttämme.

Sinun vaarasi on suuri: sinun on seistävä rikkautta, nuoruutta ja komeata herrasmiestä vastaan; mutta suurta kunniaa sitte saatkin torjumisestasi! Kun ajattelemme sinun entisiä esiintymistäsi ja hyveellistä kasvatustasi, joka on sinut johtanut enemmän häpeämään kunnottomuutta kuin köyhyyttä, niin luotamme Jumalaan, että hän toimittaa sinut voitolle. Meidän nähdäksemme käy sinulle elämä kuitenkin raskaaksi noiden suurten huolten aina painaessa mieltäsi, ja voipi olla vaativaista luottaa liiaksi sinun omaan lujuteesi. Sinä olet vasta peräti nuori, ja paholainen saattaa johduttaa hänen mieleensä joitakin juonia, jollaisista ylhäisillä ei ole puutetta, sinun viettelyksekseksi. Sentähden arvelen että sinun olisi muutenkin parempi vain tulla kotiin osalliseksi köyhyydestämme turvassa kuin asustaa tuollaisen painostuksen alaisena kylläisyydessä, joka saattaa olla vaarallinen.

Jumala sinua parhain päin ohjatkoon! Niin kauvan kuin sinulla on rouva Jervis neuvojana ja makuukumppanina (ja siinä sinä menettelit hyvin ymmärtäväisesti, rakas lapseni!), on mieleemme toki tyynempi kuin muutoin olisi mahdollista, ja jumalallisen varjeluksen huomaa sinut uskovat siis *todella rakastavaiset, mutta varovaiset isä ja äiti.*

14. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Rouva Jervis ja minä olemme nyt kaksi viikkoa eelleet hyvin mukavasti yksissä; herrani oli koko tämän ajan lincolnshirelaisella tilallaan ja sisarensa, armollisen rouva Daversin luona. Hän tuli kotiin eilen ja antausi pian jälkeensä puheluun rouva Jervisin kanssa, enimmäkseen minusta.

"No, rouva Jervis", oli hän sanonut, "tiedän teidän arvosteleman Pamelaa hyvin suotuisasti; mutta luuletteko hänestä olevan mitään hyötyä perheessä?"

Taloudenhoitajatar kertoi kummastuneensa kysymyksestä, mutta vastanneensa, että minä olin siveimpiä ja ahkerimpia olentoja, mitä hän oli milloinkaan tuntenut.

"Miksi juuri *siveimpiä*", tokaisi hän, "kuulkaas? Onko ollut mitään syytä olettaa häntä toisenlaiseksi – tai onko kukaan saanut päähänsä *koetella* häntä?"

"Minua ihmetyttää, herra", huomautti toinen, "että sellaista kysytteekään! Kuka rohkenisi esittää hänelle mitään sopimatonta näin säädyllisessä ja hyvinhallitussa taloudessa, jonka isännällä on niin hyvä kunnan ja kunniallisuuden maine?"

"Suuri kiitos suosiollisesta mielipiteestänne, rouva Jervis", virkkoi hän; "mutta kysynpä luuletteko, että *jos* joku yrittäisi, Pamela antaisi *teidän* tietää sen?"

"Ka, teidän arvoisuutenne", vakuutti taloudenhoitajatar, "hän on viaton lapsukais-parka, ja uskoakseni hän luottaa minuun sikäli, että hän kuulustaisi minun neuvoani siinä missä oman äitinsäkin".

"*Viaton* – taas! ja *siveä*, tietenkin. Runsaasti te ja'atte nimittelyä, rouva Jervis; mutta minun käsittääkseni hän on viekas heilakka, ja jos minulla olisi nuori pulska kellarimestari tai isännöitsijä, niin hän väleensä kietois tähän kauppoihinsa, jos katsoisi kannattavan siepata siitä miehen itselleen."

"Hyväinen aika, herra", päivitteli rouva Jervis, "liian varhaista se olisi Pamelalle, eikä hän vielä naimisiinmenoja ajattele, sen takaan; ja teidän kellarimestarinne ja isännöitsijänne toki ovatkin ikämiehiä molemmin eivätkä ota lukuun mitään sellaista".

"Eivät kylläkään", hän myönsi, "ja jos he olisivat nuorempiakin, niin heillä sentään olisi enemmän älyä kuin tuommoisen tytön pauloihin puuttuakseen. Sanon teille suoraan mielipiteeni hänestä, rouva Jervis: minä en usko tätä suosikkianne niin peräti vakaiseksi tyttöseksi kuin te kuvittelette."

"Minun ei sovi väittää teidän arvoisuuttanne vastaan", lausui rouva Jervis, "mutta rohkenen sanoa, että jos miehet jättävät hänet rauhaan, ei hän ota heitä ajatellakseenkaan".

"No, tiedättekö keitä miehiä, jotka eivät jättäisi häntä rauhaan, rouva Jervis?" kysyi hän.

"En todellakaan, herra", vastasi taloudenhoitajatar; "hän pysyttelee niin itsekseen ja kuitenkin käyttäytyy niin ymmärtävästi, että he kaikin pitävät häntä arvossa ja osoittavat häntä kohtaan sellaista kunnioitusta kuin hän olisi säätyläisneiti syntyään".

"Niin, se on sitä hänen oveluuttaan, josta huomautin", väitti hän. "Mutta minä sanon, että siinä työssä on turhamaisuutta ja itseluuloisuutta, ja ylpeyttä myös, ellen erehdy; ja kenties voisin mainita teille siitä esimerkin".

"Teidän arvoisuutenne kykenee näkemään pitemmälle kuin tällainen yksinkertainen ihminen", sanoi rouva Jervis; "mutta minä en ole koskaan havainnut hänessä muuta kuin viattomuutta".

"Ja *siveyttä* samaten, – niinhän!" virkahti toinen. "Mutta entä jos minä voisin mainita teille sellaisen tapauksen, että hän on hieman liian vapaasti laverrellut *eräältä taholta* osakseen tulleista ystävällisyyden näytteistä ja turhamaisesti tulkinnut muutamia pelkästä nuoruutensa ja olosuhteittensa säälytystä johtuneita myötätunnon sanoja sala-aikkeeksi itseänsä vastaan, – vieläpä rohjennut sekoittaa hullutteluunsa nimiäkin, joita hän ei saisi mainita muutoin kuin kunnioituksella ja kiitollisena, – mitä siihen vastaisitte?"

"Siihenkö, herra!" vastasi suojelijattareni; "en ollenkaan osaa sanoa, mitä siihen vastaisin. Mutta Pamela toivoakseni on kykenemätön sellaiseen kiittämättömyyteen."

"No, sikseen jo se hupakko", lopetti hän. "Ystävänä teidän vain sietää varoittaa häntä omaksumasta liiallisia vapauksia sen suosiollisuuden nojalla, jota hänelle osoitetaan; ja jos hän jää tänne, älköön kirjoitelko minun huonekuntani asioista pelkästään kynänsä ja mielikuvituksensa harjaannuttamiseksi. Uskokaa minua, hän on nokkela, juonikas huippuna, ja ajan mittaan sen kyllä huomaatte."

Onko mokomaa ennen kuultu, rakas isä ja äiti? On ilmeistä, että hän ei ollut odottanut sellaista torjumista ja että hän epäilee minun kertoneen rouva Jervisille; ja nyt myös vahvistuu, että hänellä on hallussaan se pitkä kirje, jonka aioin teille lähettää, joten hän tuntee tästä kaikesta tukalaa kiusaannusta. Mutta sitä en minä voi auttaa. Mieluummin annan pitää itseäni ovelana ja juonikkaana kuin olen sitä *hänen* tarkoittamassaan merkityksessä; ja niin kepeältä kannalta kuin hän ottaakin sanat *siveys* ja *viattomuus* minusta puheen ollessa, hän olisi vähemmän suuttunut niistä, jos minä olisin vähemmin ansainnut tätä hänen tulkintaansa, sillä silloin olisi kenties minun *viallisuuteni* ollut hänen mielestään *avuni* – niin ilkeä herrasmies hän on! – Kirjoitan taas pian, mutta nyt minun on lopetettava vakuuttaen, että minä olen ainiaan *teidän vilpitön tyttärenne*.

15. KIRJE

RAKAS ÄITI,

Keskeytin äkkiä viime kirjeeni, kun pelkäsin hänen olevan tulossa, ja niin kävikin. Sujautin kirjeen poveeni ja otin neulomukseni, joka oli vieressäni; mutta minussa oli niin vähän sitä nokkeluutta, jota hän muka oli havainnut, että näytin niin hämmentyneeltä kuin jostakin suuresta pahanteosta tavattu.

"Istu alallasi, Pamela", alotti hän, "äläkä anna minun häiritä hommailuasi. – Et toivota minua tervetulleeksi kotiin matkaltani Lincolnshirestä."

"Olisi kovaa, teidän arvoisuutenne", vastasin minä, "ellette olisi aina tervetullut omaan taloonne".

Olisin samalla poistunut, mutta hän kielsi: "Älä juokse tiehesi, sanoinhan jo. Minulla on pari sanaa lausuttavana sinulle." Voi hyväinen, kuinka sydämeni alkoi pamppailla! "Kun olin *hieman ystävällinen* sinulle kesämajassa", hän jatkoi, "ja sinä sen perusteella käyttäisit niin *hupsusti* kuin olisin aikonut tehdä sinulle suurta pahaa, niin enkö kieltänyt sinua kielimästä kellekään mitä oli tapahtunut? Ja kuitenkin sinä olet asian saattanut yleiseksi puheenaineeksi, pitämättä arvossa minun mainettani sen paremmin kuin omaasikaan."

"Minäkö saattanut puheenaiheeksi, herra!" virkahdin minä. "Minullahan ei ole ketään puhekumppania, juuri."

"*Juuri*, – sinä pikku verukkelehtija!" keskeytti hän; "mitä sillä rajoituksellasi tarkoitat? Kysynpä: etkö ensiksikin ole kertonut rouva Jervisille?"

"Pyydän, teidän arvoisuutenne", sanoin minä kiihdyksissä, "sallikaa minun mennä alas, sillä minun ei sovi ryhtyä väittelyyn teidän arvoisuutenne kanssa".

"Taas kiertelyä!" tiukkasi hän käteeni tarttuen; "mitä sinä *väittelystä* puhut? Kiistaatko muka minun kanssani, jos vastaat yksinkertaiseen tiedustukseen? Anna vastaus kysymykseeni." —

"Voi, hyvä herra", estelin minä, "älkää nyt pakoittako minua pitemmälle, jotten taas unohtaisi itseäni ja olisi röyhkeä!"

"Vastaa minulle vaan, minä vaadin!" kovisti hän; "etkö ole kertonut rouva Jervisille? Se röyhkeätä on, jos et vastaa minulle oitis siihen, mitä kysyn."

"Teidän arvoisuutenne", sanoin yrittäen vetää kättäni pois, "kenties tekisi mieleni vastata teille toisella kysymyksellä, ja se ei olisi huomautukseksi soveliaista".

"Mitä haluaisit sanoa?" kysyi hän; "puhu suoraan".

"Miksi siis", tokaisin minä, "teidän arvoisuutenne olisi niin suutuksissaan rouva Jervisille tai kelle hyvänsä kertomisesta, jos te ette tapahtuneella tarkoittanut mitään pahaa?"

"Hyvin sanottu, sievä *viaton* ja *vakainen*, kuten rouva Jervis sinua nimittelee", tuohtui hän; "ja näinkö sinä julkeat ilkkua ja viisastella minun edessäni! Mutta yhäkin tahdon selvän vastauksen kysymykseeni."

"No sitte, herra", mukausin minä, "kun en missään nimessä voisi valehdella: minä *kerroin* rouva Jervisille, sillä sydämeni oli pakahtua; mutta kellekään muulle en ole suutani avannut".

"Hyvä on, ynseäsilmä", sanoi hän, "ja verukkelehtija jälleenkin: sinä et suutasi avannut kellekään muulle, mutta etkö kirjoittanutkaan?"

"Kas nyt, suvaitkoon teidän arvoisuutenne", huomautin minä (ollen juuri sillähaavaa aivan pelkäämätön), "tätä te ette olisi voinut kysyä minulta, ellette olisi siepannut kirjettä isälleni ja äidilleni; tunnustan kyllä siinä avomielisesti selittäneeni asian, kun kysyin heidän neuvoaan ja haastoin murheitani!"

"Ja tuollainen hurnakka siis tahtoo solvata minua sekä kodissani että kotini ulkopuolella, koko maailmalle, niinkö?" kivahti hän.

"En, hyvä herra", minä vastasin, "ja toivon että teidän arvoisuutenne ei olisi suutuksissaan minulle: enhän solvaa teitä, jollen muuta sano kuin totta".

"Vai niin, taasko pitittelyä! Sinua julkeata!" kiivastui hän; "tällaista puhuttelutapaa minä en suvaitse!"

"Pyydän, herra", kysyin minä, "keltä voi kokematon tyttö-parka kuulustaa ohjausta, ellei vanhemmiltaan ja sellaiselta hyvältä ihmiseltä kuin rouva Jervisiltä?"

"Hävytöntä!" hän ärähti jalkaa polkien; "sinunlaisesiko kelpaa asettamaan minut tutkisteltavakseen?"

Minä painuin polvilleni ja sanoin:

"Taivaan tähden, teidän arvoisuutenne, säälikää taitamatonta olentoa, joka ei osaa velvollisuudestaan muuta kuin kuntonsa ja hyvän nimensä varjelemisen! Minulla ei ole mitään muuta turvaa, ja köyhänä ja ystävättömänäkin minua on aina opetettu pitämään kunniallisuutta kalliimpana kuin henkeäni."

"Kunniallisuutesiko tässä nyt tulee tielle, hupsu tyttö!" sanoi hän. "Eikö kunniallisuutesi juuri kuulukin olla tottelevainen ja kiitollinen isäntääsi kohtaan, vai mitä?"

"Niin, mahdotonta onkin, herra", vastasin, "minun olla kiittämätön teidän arvoisuuttanne kohtaan, tai uppiniskainen, tai ansaita julkean ja hävyttömän nimityksiä, joilla minua puhuttelette, paitsi milloin teidän tahtonne on ristiriidassa sen ensimmäisen velvollisuuden kanssa, joka ainiaan pysyy elämäni perustana".

Hän näytti liikutetulta, nousi seisaalle ja asteli isoon kamariin parille kolmelle kierrokselle, jättäen minut polvilleni. Minä heitin esiliinan kasvojeni yli, laskin pääni tuolille ja itkin katketakseni, jaksamatta hievahtaakaan.

Viimein hän tuli jälleen sisälle, mutta voi! pahanjuonisuutta oli hänellä sydämessään. Kohottaen minut ylös hän haastoi:

"Nouse, Pamela, nouse; sinä olet oma vihollisesi. Luonnoton hupsuutesi johtaa sinut vielä hukkaan. Kuulepas nyt, olen kovasti vihoissani siitä, että olet sillä tavoin halventanut nimeäni taloudenhoitajattarelleni kuten isällesikin ja äidillesi; ja niinpä sinulla sopii yhtä hyvin olla *todellista* aihetta vapaaseen esiintymiseesi minun suhteeni kuin *kuvitella* kaikenlaista kiusakseni."

Ja hän yritti ottaa minut polvelleen, hiukan voimaakin käyttäen. Oi kuinka kauhuissani minä olin! Parahdin mitä olin iltaa tai paria ennen lukenut eräästä kirjasta: "Enkelit ja pyhimykset, ja koko taivaallinen joukko, suojelkaa minua! Älköönkä jääkö minuun hetkeksikään henkeä sen turman tapahduttua, että hukkaan viattomuuteni."

"Sievä hupakko", sanoi hän, "kuinka sinä hukkaisit viattomuutesi, jos sinun on alistuttava voimaan, jota et voi torjua? Ole huoletta, tapahtukoon pahintakin mitä voipi, niin *sinä* saat ansion ja *minä* vian, – ja siitä koituu hyvää aihetta kirjeisiin isällesi ja äidillesi sekä päällisiksi pakinoimisen aineksia rouva Jervisä varten."

Hän suuteli väkisin niskaani ja huuliani ja jatkoi: "Kuka konsaan onkaan soimannut Lukretiaa! Kaikki häpeä kohtasi ainoasti raiskaajaa: ja minä tyydyn ottamaan kaiken moitteen itselleni, kun olen jo saanut liiallisen osan siitä mitä olisin ansainnut."

"Saanko minä", huudahdin, "Lukretian tavoin puhdistautua kuolemallani, jos minua pidellään raakamaisesti?"

"Ohoo, tyttöseni", ivasi hän, "sinulla on lukeneisuutta, huomaan; ja mepä laitammekin keskenämme sievän romanttisen tarinan, ennen kuin eriämme, sen takaan".

Hän pisti sitte kätensä poveeni, mutta järkkymys antoi minulle kaksin verroin voimia – äkillisellä ponnahduksella pääsin irti ja juoksin ulos huoneesta; ja kun viereinen kamari oli auki, minä syöksähdin sinne ja vedin oven kiinni perässäni, ja se meni lukkoon. Mutta hän ahdisti minua niin kintereillä, että sai kahmaistuksi hameestani, jota repesi kappale riippumaan oven ulkopuolella, sillä avain oli sisäpuolella.

Muistan hädin sen, että pääsin tähän turvaan; mitään muuta en tiennyt asiasta ennen kuin jälkeensä. Minä nimittäin sain kauhusta kohtauksen, ja siinä minä makasin, kunnes hän avaimenreiästä tirkistäessään lienee keksinyt minut sortuneena lattialle kasvoilleni pitkin pituuttani. Silloin hän kutsui luokseni rouva Jervis, joka hänen avullaan röykytti oven auki; ja nähdessään minun alkavan tointua hän meni pois, varoittaen taloudenhoitajataria hiiskumasta mitään asiasta, jos oli viisas.

Rouva Jervis-parka luuli pahemmin käyneen ja itki minun ylitseni kumartuneena niinkuin olisi ollut äitini, ja kahteen tuntiin minä en vironnut tajulleni. Juuri kun hiukan pääsin jalkeille, hän astui huoneeseen, ja silloin minä uudestaan peljästyin pyörryksiin. Hän peräytyi heti, mutta jäi viereiseen huoneeseen ehkäistäkseen ketään osumasta lähellemme, jotta hänen rumat hankkeensa eivät tulisi tiedoksi.

Rouva Jervis ojensi minulle hajupulloansa, ja hän oli leikannut poikki kurenauhani ja asettanut minut isoon tuoliin, kun herra kutsui hänet luoksensa.

"Kuinka tyttö jaksaa?" hän kysyi; "en ole eläissäni nähnyt sellaista hupeloa. Minä en tehnyt hänelle mitään." Rouva Jervis ei itkultaan kyennyt puhumaan. "Kas, hän näkyy kertoneen teille, että minä puhuttelin häntä ystävällisesti kesämajassa, mutta vakuutan teille, että siinä ei ollut mitään pahaa sen enempää kuin nytkään, ja pitäkää te tämä juttu omana tietonanne älkääkää antako *minua* siinä nimetä."

"Oi, teidän arvoisuutenne tähden ja Kristuksen nimessä —!" alotti taloudenhoitajatar. Mutta hän ei tahtonut kuunnella, vaan tokaisi:

"*Teidän itsenne tähden* sanon teille, rouva Jervis: jättäkää se silleen. Minä en ole kohdellut häntä pahoin. Ja minä en enää suvaitse häntä talossani löpöttelemissä kaikenmoisia hassuja kuvitelmia! Mutta koska hän on niin luontuvainen saamaan kohtauksia tai ainakin teeskentelemään niitä, niin valmistakaa hänet esittäytymään puheilleni huomenna päivällisen jälkeen äitini kammiossa; olkaa te mukana kuullaksenne koko haastelun."

Ja niin hän läksi äkeissään ulos, käski esille nelivaljakkonsa ja ajoi jonnekin vieraskäynnille.

Rouva Jervis tuli sitte minun luokseni; kerroin hänelle kaikki mitä oli tapahtunut ja sanoin päättäneeni, etten jää taloon, ja hänen vastatessaan: "Samaa hän tuntui uhkaavan", minä sanoin: "Siitä olen iloissani; sitte saankin olla huoletta." Kuulin nyt kaiken, mitä edellä mainitsin hänen puhuneen. Rouva Jervis on kovin vastahakoinen näkemään minun lähtevän, ja kuitenkin hän, nais-parka, alkaa olla peloissaan omastakin puolestaan; mutta missään nimessä hän ei antaisi minun joutua vahinkoon. Hän sanoo, että herra varmastikaan ei haudo mitään hyvää, mutta että hän ehkä nyt nähdessään minut niin päättäväisenä luopuu kaikista yrityksistä, ja että minä paremmin tiedän mitä tehdä huomisen jälkeen, jolloin minun on ilmestyttävä varsin pahan tuomarin eteen, aavistelen.

Voi kuinka minä kauhistelen tätä huomispäivän esittäytymistä! Mutta olkaa huoletta, rakkaat vanhempani, lapsi-rukkanne kuntoisuudesta, niinkuin minäkin taatusti tiedän teidän pitävän rukouksissanne *oman kuuliaisien tyttärensä*.

Oi tuota kamalaa huomispäivää! kuinka sitä pelkäänkään!

16. KIRJE

RAKKAAT VANHEMPANI,

Tiedän teidän kaivanneen kuulla minusta pian, ja lähetän tämän heti kun tuli tilaisuutta.

Niin, voitte arvata, kuinka rauhottomasti aikani kului hänen määrähetkeensä asti. Hetki hetkeltä sen lähetessä yltyi kauhuni, ja väliin olin hyvin miehuullisella päällä ja sitte taas aivan lannistunut, ja luulin pyörtyväni, kun herrani sitte pääsi päivälliseltä. Minä puolestani en voinut syödä enkä juoda, enkä mitenkään voinut pidätellä itkua turvottamasta silmiäni.

Viimein hän meni ylös kammioon, joka oli ollut hyvän emäntäni pukeutumishuoneena; kammosin sitä huonetta nyt yhtä paljon kuin ennen rakastin. Eikö teidän sydäntänne kivistele minun tähteni? Minun lepatteli niinkuin vastapyydytty lintu häkissä. – Oi Pamela, – mietin itsekseni, – miksi olet niin hupsu ja pelokas? Et ole tehnyt mitään pahaa! Jos pelkää vääramielistä tuomaria ollessasi viaton, niin mitä tekisitkään syyllisenä oikean edessä? Ole urhea, Pamela; sinä tiedät pahimman! Ja kuinka helppoa onkaan valita köyhyys ja kunniallisuus mieluummin kuin yltäkylläisyys ja syntisyys.

Näin minä elvyttelin mieltäni, mutta kuitenkin masentui sydän-parkani, ja minä olin ihan murtunut. Vähimmäinkin liikahduksen ajattelin kutsuvan minut tilille; minä säikyin sitä selvittelyä ja kuitenkin jo toivottelin tulevaksi.

No, vihdoin hän soitti kelloa. – Oi, – ajattelin, – jospa se olisikin minun ruumiskelloni! – Rouva Jervis meni ylös, sydän kylläkin täynnä, sillä hyväsydämisellä nais-paralla!

"Missä Pamela on?" sanoi herra. "Toimittakaa hänet tänne, ja tulkaa te hänen kanssaan."

Taloudenhoitajatar tuli kamariini; minä olin varustautunut lähtemään, mutta sydämessäni olin rakkaan isäni ja äitini luona valmiina käymään osalliseksi teidän köyhyydestänne ja kovaonnisuudestanne. Menin kuitenkin ylös.

Oi, kuinka voivat pahat miehet näyttää mustin sydämin niin tyniltä ja huolettomilta, viattomien poloisten seistessä kuin rikoksenteijät heidän edessään!

Hän oli niin ankara sävyltään, että sydämeni salpautui ja minä toivottelin olevani missä hyvänsä muualla kuin siellä, vaikka juuri edellä olin ponnistanut kaiken miehuullisuuteni.

– Armias taivas, – rukoilin ajatuksissani, – anna minulle rohkeutta seistä tämän ilkeän isännän edessä! Oi, pehmitä hänet tai karkaise minut!

"Tule sisään, hupakko!" hän käski vihaisesti ja tempasi minua kädestä; "kyllä sietääkin sinua hävettää nähdä minut hälyämisesi ja jaarittelusi jälkeen, solvattuasi minua heureillasi."

– Minuako hävettäisi nähdä *sinut!* – ajattelin; – vai sillä tavalla! – Mutta minä en hiiskunut mitään.

"Rouva Jervis", virkkoi hän, "tässä nyt olette kumpainenkin. Istuutukaa te, mutta hän seisköön jos tahtoo." (– Kyllä, – ajattelin minä, – jos *voin*, – sillä polveni hytisivät yhteen.) "Ettekö, nähdessänne tytön siinä tilassa, missä hänet tapasitte, ajatellut että minä olin hänelle antanut suurinta valituksen syytä, mitä naiselle voi sattua? Ja että minä olin suorastaan saattanut hänet tärviölle, puhuakseni hänen tavallaan? Sanokaa, *saatoitteko* ajatella mitään vähempää?"

"Todellakin, sitä ensimmältä pelkäsin", myönsi toinen.

"Onko hän kertonut teille, mitä hänelle tein, ja *kaiken* mitä tein, aiheuttaakseni tuollaisen hupsuttelun, joka on voinut halventaa arvoani teidän ja koko huonekuntani silmissä? Ilmoittakaa minulle, mitä hän on teille puhunut."

Taloudenhoitajatar oli hiukan liiaksi säikyksissä, kuten jälkepäin tunnusti, hänen ankaruudestaan ja sanoi:

"Kyllä hän minulle kertoi että te *ainoastaan* veditte hänet polvelle ja suutelitte häntä."

Silloin minä sain hieman rohkaistuksi luontoani. "*Ainoastaan*, rouva Jervis?" puutuin puheeseen; "eikö se riittänyt osoittamaan minulle, mitä minulla oli peljättävää? Kun hänen arvoisuutensa tasolle kuuluva isäntä alentuu kohtelemaan *noin* vapaasti minunlaistani halpaa

palkollista, niin mitä on lähinnä odotettavissa? Mutta teidän arvoisuutenne menikin pitemmälle: te uhkasitte minulle, mitä tekisitte, – puhuitte Lukretiasta ja hänen kovasta kohtalostaan. Teidän arvoisuutenne tietää, että menitte paljoa pitemmälle kuin isännän sopii käyttäytyä palvelijaa tai vertaistansakaan kohtaan, ja minä en voi sietää sitä." Ja niin minä puhkesin haikeaan itkuun.

Rouva Jervis alkoi puolustella minua ja pyyteli häntä säälimään tyttö-parkaa, jolle maineensa oli niin suuren arvoinen.

"Pidän häntä varsin sievänä", lausui herrani, "ja luulin häntä nöyräksi, enkä siis olisi uskonut hänen pöyhistyvän suosiollisuuteni osoituksista tai huomaavaisuudesta, jolla annoin tunnustusta hänen edistyspyrkimyksilleen; mutta minua kammoksuttaisi ajatellakaan hänen pakoittamistansa mihinkään. Tunnen itseni paremmin", hän vakuutti, "ja mitä asemaani kuuluu; ja totisesti olenkin kylliksi alentautunut ottaessani huomatakseni hänenlaistansa letukkaa, – mutta hän lienee viehättänyt minut esiintymään vapaammin kuin minulle oli sopivaa, joskaan en millään muotoa aikonut pitemmälle jatkaa pilaa."

Kuinka viheliäistä puhdistautumista tämä olikaan, rakas äiti, järkimiehen puheeksi! Mutta siinä näkee, kuinka sekaannuksiin huono asia ja kehnot teot saavat etevimmänkin älyn. Se antoi minulle silloin hiukan rohkaisua; huomaan että viattomuus alhaisessakin asemassa ja heikkojen luonnonlahjain avittamana on edullisemmalla puolella kuin kaiken rikkauden ja viisauden kannatteleva paheellisuus.

Lausuin siis: "Teidän arvoisuutenne sanokoon sitä pilaksi tai kujeiluksi taikka miksi hyvänsä; mutta, herra, sellainen pilanteko ei sovellu isännän ja palkollisen etäisyyteen toisistansa."

"Kuuletteko nyt, rouva Jervis", huudahti hän, "tämän heilakan nenäkkyyttä? Sain melko lailla tätä lajia jo ennen kesämajassa, ja eilen niinikään, ja se saattoikin minut kenties maltittomammaksi häntä kohtaan kuin olisin muutoin ollut."

Rouva Jervis varoitti: "Älä ole noin tokinainen hänen arvoisuudelleen, Pamela: sinun pitää käsittää alamaisuutesi; näethän että hänen arvoisuutensa tarkoitti vain leikkiä."

"Oi rakas rouva Jervis", sanoin minä, "älkää tekni moittiko minua. On kovin vaikea pysyä täysin kunnioittavana ylhäisimpiäkään kohtaan silloin kun he itse eivät säilytä välimatkaa halvimpien palkollistensa kohtelussa."

"Siinä taas!" virkahti hän; "voisitteko tätä uskoa nuoresta suupaltista, jollette olisi itse kuulemassa?"

"Sentäänkin, teidän arvoisuutenne", pyysi rouva Jervis, "olkaa tyttö-paralle armollinen ja antakaa hänelle anteeksi. Hän on vain tyttönen ja pitää siveytensä kalleimpanaan; minä menen hengellänikin vastuuseen hänestä, että hän ei ikinä käyttäydy nenäkkäästi teidän arvoisuuttanne kohtaan, jos suvaitsette olla kiusaamatta häntä sen enempiä tai uudestaan säikyttämättä. Te näitte hänen kohtauksestaan, herra, että hän oli kauhun vallassa; hän ei voinut sitä auttaa, ja vaikka teidän arvoisuutenne ei aikonut hänelle mitään pahaa, kävi kuitenkin sen pelko melkein kuolemaksi hänelle, ja suurella vaivalla minä vaan sain hänet toinnutetuksi."

"Oh, sitä pikku ulkokullattua", väitti hän, "hänellä on sukupuolensa kaikki viekastelulahjat – ne ovat *synnynnäisiä* hänellä. Huomautinhan teille jo äskettäin, että te ette tuntenut häntä. Mutta tämä ei ollut pääasiallisena syynä siihen, että kutsuin teidät yhdessä puheilleni: minä huomaan, että tämän tytön mieletön hulluttelu hyvinkin saattaa haitata mainettani. Hän on kertonut teille kaikki, ja varmaan enemmän kuin kaikki, – epäilemättäkin; ja hän on kyhännyt kirjeitä (sillä hän on osoittautunut valtavaksi kirjeiden sepustelijaksi) isälleen ja äidilleen sekä mikseipä muillekin, esittäen itsensä niissä valon enkeliksi, mutta suopean isäntänsä ja hyväntekijänsä hän mustaa ilmetyksi paholaiseksi." (– Oi kuinka ihmiset toisinaan osuvat antamaan itselleen sattuvia nimityksiä! – ajattelin minä.) "Ja tällaista", hän lisäsi, "minä en ota sietääkseni; ja niinpä olen päättänyt, että hän palatkoon ahdinkoon ja köyhyyteen, mistä hänet otettiin, – ja varokoonkin pitelemästä minun nimeäni kovin vapaasti, lähdettyään tästä talosta."

Minä elähdyn näistä tervetulleista sanoista; vilpittömästi ilostunein sydämin heittäysin polvilleni hänen jalkoihinsa ja haastoin:

"Olkoon teidän arvoisuutenne ainiaan siunattu päätöksestänne! Nyt saan olla onnellinen. Sallikaa minun polvillani kiittää teitä kaikista hyvistätöistä ja suosionosoituksista, joita olette minulle niin runsaassa mitassa jaellut – edistyksen ja oppimisen tilaisuuksista, joita minulla on ollut armollisen rouvan ja teidän välityksellänne. Tahdon nyt unohtaa kaiken mitä teidän arvoisuutenne on yrittänyt minulle, ja minä lupaan teille, etten milloinkaan anna nimenne tulla huuliltani muutoin kuin kunnioituksen ja kiitollisuuden tunteilla. Jumala kaikkivaltias siunatkoon teidän arvoisuuttanne iankaikkisesti, *aamen!*"

Kohoten asennostani poistuin sitten aivan toisella mielellä kuin olin hänen eteensä astunut, – ja niin ryhdyin kirjoittamaan tätä kirjettä. Ja näin on kaikki onnellisesti lopussa.

Ja nyt, rakkahin isä ja äiti, odottakaa pian näkeväanne tytär-parkanne taas luonanne nöyränä ja kuuliaisena, älkääkä peljätkö, etten minä osaisi olla teidän parissanne yhtä onnellinen kuin aina, sillä minä makaan ylisillä kuten ennenkin, ja toimittakaahan pikku vuoteeni kuntoon. Minulla on vähän rahaa, ostaakseni vaatekerran, joka paremmin soveltuu asemaani kuin nykyiset pukineeni, ja leskimuori Mumfordin avulla hankin siellä ompelutyötä; älkää peljätkö, että koidun taakaksenne, jos vaan terveenä pysyn. Minä tiedän, että minulla on siunausta – ehkei omasta kohdastani, niin *teidän* kumpaisenkin tähden, jotka olette kaikissa koettelemuksissanne ja vastuksissanne säilyttänyt sellaisen nuhteettomuuden, että kaikki puhuvat teistä pelkkää hyvää. Mutta toivottavasti hän sallii hyvän rouva Jervisin antaa minulle päästökirjan, jotta minun ei luultaisi tulleen eroitetuksi jonkin vilpin takia.

Ja olkoon siis teillä siunausta minun puolestani, rakkaat vanhemmat, ja minulla teidän puolestanne. Ja minä tahdon aina sulkea rukouksiini isäntäni ja rouva Jervisin. Hyvää yötä vain, – sillä on jo myöhä, ja minut kutsutaan pian makuulle.

Toivoakseni ei rouva Jervis ole pahastuksissaan minulle. Hän ei pyytänyt minua illalliselle; tosin en olisi voinutkaan mitään syödä, vaikka olisi kehoitettukin. Mutta varmastikin nukun puhtaasti ensi yönä ja näen unta, että olen jälleen teidän kanssanne rakkaassa, rakkaassa onnekaassa ullakkosuojassani.

Hyvää yötä siis uudestaan, rakas isä ja äiti, toivottaa *teidän kunniallinen tytär-poloisenne*.

Kenties en pääse tulemaan vielä tällä viikolla, kun minun pitää laittaa kokoon liinavaatteet ja jättää järjestykseen kaikki mitä minun hoidossani on ollut. Lähettäkää minulle rivi, jos voitte, antaaksenne tietää olenko tervetullut; John paluumatkallaan käy kysymässä sitä. Mutta älkää hänelle vielä mainitko mitään minun poistulostani, jotta minun ei sanottaisi hölpöttelevän kaikkea.

17. KIRJE

RAKKAHIN TYTTÄRENI,

Tervetullut, kymmenkertaisesti tervetullut olet sinä luoksemme, sillä palaathan viattomana, onnellisena ja vilpittömänä: sinä olet vanhuutemme tuki ja viihdytys. Ja vaikka me emme kykene hyväksesi tekemään mitä tahtoisimme, niin huoletta saat toki olla siitä, että me elämme yhdessä onnellisesti: minä kun yhäti raadan, äiti-rukkasi kehrää ja sinä otat neulomista, niin varmastikin me tulemme toimeen paremmin ja paremmin. Äiti-parkasi silmät vaan alkavat jo heikontua, mutta minä – Jumalan kiitos – olen yhtä hyvässä voimissa ja kykenevä ja työteliäs kuin koskaan. Ja oi, rakas lapseni, sinun kunnokkuutesi tuntuu elähdyttäneen minut jaksavammaksi ja terveemmäksi kuin ennen olinkaan. Suuria siunauksiapa ovat koettelemukset ja kiusaukset silloin kun meillä on voimaa niiden vastustamiseen ja voittamiseen.

Mutta olen rauhattomalla mielellä noista neljästä guineasta: minun nähdäkseni sinun pitäisi antaa ne takaisin isännällesi, ja kuitenkin olen jo rikkonut rahaa tästä säilystä. Valitettavasti on nyt vain kolme jäljellä; mutta yritän neljännen saada lainatuksi osittain palkkaani vastaan ja osittain muori Mumfordilta, lähettääkseni koko erän sinulle palautettavaksesi Johnin ensi käynnillä, jos hän tulee uudestaan ennen sinua.

Tahdon tietää kuinka olet tulossa. Kelpo John kaiketi mielelläänkin saattaa sinua osan matkaa, jollei isäntäsi ole niin nyreissään että kieltää. Jos ilmoitat kyllin tarkkaan ajan, niin äitisi kävelee viitisen penikulmaa sinua vastaan taipaleella ja minä kymmenenkin tai kunnes kohtaan sinut, mikäli yksi vapaapäivä riittää – sillä sen verran minä kyllä saan luvan pitää lomaa tällaisella perusteella; ja me otamme sinut vastaan suuremmalla mielihyvällä kuin syntyessäsi tunsimme tai olemme koko elinaikanamme kokeneet.

Ja Jumala siis siunatkoon sinua, kunnes se onnellinen hetki koittaa, toivotamme sekä äitisi että minä; eikä nyt muuta ole sanottavaa *sinun hartaasti rakastavilla vanhemmillasi*.

18. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Tuhannet kiitokseni hyvydestänne, jota viime kirjeessänne ilmaisette minua kohtaan. Kaipaan nyt päästä suoriutuneeksi hommastani ja takaisin vanhaan omaan ylissuojaani, joksi voin sitä sanoa. Olen ollut ihan toinen olento siittämisin kun herrani antoi minulle eron; ja kun tulen luoksenne kunniallisena tyttärenä, niin onpa se mielelleni viihdyttävää siihen verraten, että ainoasti paheeseen sortuneena olisin voinut silmienne eteen astua. No, kirjoitteluaiikani päättyy pian; käytänkin sitä siis nyt vielä ja kerron kaikki mitä on tapahtunut viime kirjeeni jälkeen.

Kummeksuini että rouva Jervis ei kutsunut minua illastamaan kanssansa ja pelkäsin hänen olevan pahastuksissaan; ja lopetettuani kirjeeni kaipaailin häntä makuulle. Hän tuli viimein ylös, mutta näytti aralta ja pidättyvältä.

"Rakas rouva Jervis", virkahdin minä, "olen iloissani, kun näen teidät; ettehän ole suuttunut minuun?"

Hän vastasi pahoittelevansa, että asiat olivat kehittyneet näin pitkälle. Hän oli minun mentyäni puhellut vielä melkoisen tovin herrani kanssa; tämä oli näyttänyt liikutetulta minun sanoistani ja polvistumisestani hänen eteensä sekä siitä, että eron saadessani rukoilin hänen puolestaan. Minä olin omituinen tyttö, oli hän huomauttanut; hän ei tiennyt miten päin käsittää minua. "Ja joko hän nyt meni?" sanoi hän. "Aioin lausua hänelle vielä jotakin muuta; mutta hän käyttäysi niin oudosti, etten tullutkaan pysähdyttäneeksi häntä." Rouva Jervis kysyi, pitikö hänen kutsua minut takaisin. "Kutsukaa", virkkoi hän, ja samassa: "Ei: menköön vain, se on parasta hänelle ja minullekin; hän saa jättää paikkansa, kun nyt olen sanonut hänet irti. En osaa ymmärtää, mistä hän on tuon kaiken saanut, mutta eläissäni en ole hänen kaltaistansa kohdannut."

Rouva Jervis sanoi hänen kieltäneen häntä kertomasta minulle kaikkea, mutta hän uskoi, että hänen arvoisuutensa ei koskaan enää yrittäisi minulle mitään; ja hänen arvatakseen – joskaan hän ei ollut siitä varma – minä saisin kyllä jäädä, jos pyytäisin sitä suosiollisuutena.

"Minäkö jäisin, rakas rouva Jervis!" huudahdin; "mieluisampaahan uutista en olisi voinut saada kuin että hän antaa minun mennä. Ikävöitsen takaisin *ahdinkooni* ja *köyhyyteeni*, joilla hän minua uhkasi, sillä vaikka olenkin varma köyhyydestä, en joudu kokemaan puoleksikaan sellaista ahdinkoa kuin näinä viime kuukausina."

Rouva Jervis, se rakas hyvä sielu, syleili minua kyynelsilmin ja pahoitteli:

"No, no, Pamela, en minä olisi luullut osoittaneeni niin vähän rakkautta sinua kohtaan, että sinä ilmaisisit noin suurta ilahdusta minut jättäessäsi. Varmastikaan en ole edes omaan lapseen kiintynyt puoleksikaan niin suuresti kuin sinuun."

Hyrähdin itkuun kuullessani hänen puhuvan minulle noin sydämellisesti, jollainen hän tosiaan on aina ollutkin. "Mitä mielestänne *voisin* tehdä, rakas rouva Jervis?" valitin. "Teitähän rakastan lähinnä isää ja äitiä, ja teistä eriyminen on minulle suurimpana huolena tästä paikasta lähtiessäni; mutta olen varma siitä, että jääminen olisi ehdoton hukka. Voinko jäädä ja tuntea oloni turvalliseksi tuollaisten yritysten ja uhkausten jälkeen – kun hän juuri viime kerralla jo vertasikin itseänsä julmaan raiskaajaan ja sitte käänsi puheensa sellaiseksi leikiksi, että me laittaisimme keskenämme sievän romanttisen tarinan? Eikö hän jo kahdesti ole alentanut itseään? Minun on varottava kolmatta kertaa, koska hän voisi virittää ansansa taatummin, sillä hän ei kenties ollut odottanut, että halpa palvelustyttö tekisi siinä määrin vastarintaa herralleen. Ja jos tämän jälkeen pysyisin paikassani, eikö sitä katsottaisi jonkunlaiseksi oikeutukseksi tuollaisille teoille? Sillä minun nähdäkseni, jos joku meidän sukupuoleemme kuuluva kohtaa törkeätä hätyyttelyä ja ilman pakkoa asettuu sille alttiiksi, se on ahdistajalle rohkaisua hankkeittensa pitkittämiseen: se ei ole muutakaan kuin hänen johdattamistansa ajattelemaan, että hänelle annetaan anteeksi mitä suorastaan *ei saa* antaa anteeksi. Sellainen alistuminen ei ole mitään vähäistä kannatusta rumille teoille, sanon teille."

Hän painoi minut rintaansa vasten ja huudahti: "*Sanon teille!* Mistä sinä saatkaan kaiken tietosi, kaunoiseni, ja järkevät päätelmäsi, vuosiltasi noin nuorena? Ihme sinä olet ikäiseksesi, ja minä rakastan sinua elämäni ajan. Mutta päätätkö siis jättää meidät, Pamela?"

"Kyllä sen teen, rakas rouva Jervis", vakuutin minä, "sillä mitä muuta voisin asiain ollessa tällä kannalla? Mutta ensin lopetan keskeneräiset tehtäväni, jos se suvaitaan, ja toivon saavani teiltä päästökirjan, mainetodistuksekseni, jotta minun ei luultaisi joutuneen pois paikastani millään haitallisella perusteella."

"Kyllä, annanhan tietysti", lupasi hän; "kirjoitan sinulle todistuksen jollaista yksikään tyttö ei vielä ole sinun iälläsi osoittanut ansainneensa".

"Olen varma siitä", lausuin kiitollisena, "että ainiaan rakastan ja pidän kunniaa teitä kolmantena parhaana ystävänäni, minne hyvänsä menen tai miksi vain kehitynkin".

Niin menimme vuoteeseen, ja minä en herännyt ennen kuin oli aika nousta; vilkkaana kuin lintunen sitten aloin peräti hyvillä mielin valmistella hommiani.

Herrani lienee minulle suutuksissaan, sillä hän meni pari kolme kertaa ohitseni sanaakaan virkkamatta. Illemmalla hän sitte kohtasi minut puutarhaan johtavassa käytävässä ja lausui minulle sanan sellaisen, jota en ollut koskaan kuullut hänen käyttävän miehelle, naiselle tai lapselle. Ensin hän ärähti: "Tuo letukka on aina tiellä." Painautuen niin kiinni seinään kuin saatoin (ja käytävän leveys olisi ollut riittävä vaunuillekin) minä virkoin: "Toivoakseni en enää kauvan ole teidän arvoisuutenne tiellä." – "Mene h—ttiin siitä", tulistui hän (ja se oli se hänen jyrkeä sanansa), "pikku hylky; viet minulta jo kaiken maltin". Vapisinpa kuullessani hänen noin kiroavan, mutta huomasin samalla, että hän oli kiusaantunut, ja ollen menossa pois en piitannut siitä niin paljoa. No, näen, rakkaat vanhemmat, että kun joku tahtoo tehdä pahuutta, ei ole ihme jos hän pahoin puhuukin. Olkoon niiltä molemmilta suojassa Jumalan avulla *teidän kuuliasen tyttärenne*.

19. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Johnimme saadessa tilaisuuden kulkea sitä kautta kirjoitan jälleen ja lähetän molemmat kirjeet yhtäkaaa. En osaa vielä sanoa, milloin pääsen lähtemään tai millä tavoin tulen, syystä että rouva Jervis näytti herralleni liivejä, joita hänelle kukitan, ja hän oli sanonut: "Se näkyy olevan kylläkin hyvää työtä; sen letukan lienee paras jäädä kunnes saa sen valmiiksi."

Hänellä ja rouva Jervisillä näkyy nykyisin olevan kahdenkeskistä puheltavaa, josta minulle ei mainita mitään; mutta rouva Jervis on kuitenkin hyvin ystävällinen minua kohtaan, enkä minä epäile häntä – kovin kehnoa olisikin, jos epäilisin. Taloudenhoitajattaren tietenkin täytyy tehdä hänen mielikseen ja totella kaikkia hänen laillisia määräyksiään; muunlaisia hän ei toki ota noudattaakseen: siksi hyväsydäminen hän on ja minuun kiintynyt. Mutta *hänen* on pysyttävä paikassaan minun mentyäni, joten hänen on kartettava herättämästä nurjamielisyyttä.

Hän on taas suostutellut minua jäämään ja nöyrytmään.

"Mutta mitä minä olen tehnyt, rouva Jervis?" surkeilin minä. "Jos olen ollut hurnakka, ynseäsilmiä ja nenäkäs letukka, kuten hän minua nimittelee, niin eikö minulla ole ollut syytä puolellani? Luuletteko että olisin koskaan unohtanut asemaani, jollei *hän* olisi unohtanut esiintyä *herrani* tavoin? Sanokaa minulle suoraan sydämeštänne, rakas rouva Jervis, saatanko mieleštänne jäädä turvallisesti: mitä *te* ajattelisitte tai kuinka te tekisitte *minun* sijassani?"

"Pamela kulta", vastasi hän suudellen minua, "enpä tiedä kuinka menettelisin tai mitä ajattelin. Toivoakseni tekisin kuten sinä teet. Mutta tuskin kukaan muu. Hänen arvoisuutensa on hieno herrasmies; hänellä on paljon sukkeluutta ja hyvät järjenlahjat, ja häntä ihailee, kuten tiedän, puolisenkymmentä vallasnaista, jotka tuntisivat olevansa onnellisia hänen huomaavaisuudestaan. Hänellä on uljas kartano; ja kuitenkin luulen hänen rakastavan sinua, vaikka oletkin hänen palkollisensa, enemmän kuin kaikkia maan säätyläisneitejä. Hän on varmaan yrittänyt voittaa tunteensa, kun olet niin paljoa alempana häntä, ja arvatenkin hän huomaa, että hän ei voi. Se kiusaannuttaa hänen ylpeätä sydäntään ja saa hänet päättämään, että sinun on muutettava pois: ja siksi hän puhuttelee sinua äreästi, kun sattumalta näkee sinut."

"No, mutta, rouva Jervis", muistutin minä, "kysynpä teiltä: jos hän voi kumartua minunlaiseni halvan tyttösen puoleen, – kuten on juuri mahdollista, sillä olenhan lukenut melkein yhtä kummallisista tapauksista isoisten miesten ja köyhien neitosten kesken, – niin mihin se voi *tähdätä*? Hän saattaa kenties alentautua ajattelemaan, että minä ehkä kelpaisin hänelle huvinaiseksi; ja maailman ollessa nykyisellään ei semmoinen elämä toimita miehiä häpeään, mutta syöksee naispoloiset perikatoon. Ja jos minä taipuisin moiseen paheellisuuteen, hän siis pitäisi minut kunnes olisin mennyttä ja hänen mielensä muuttuisi – sillä paheellisetkin miehet, olen lukenut, pian kyllästyvät irstaaseen elämään saman henkilön kanssa ja tahtovat vaihtelua. Silloin Pamela-rukka hädettäisiin matkaansa ja häntä osoiteltaisiin hyljittynä pillomuksena; jokainen halveksisi häntä, ja oikeudenmukaisesti, rouva Jervis, sillä se joka ei kykene siveyttäneä säilyttämään ansaitsee häpeän. Mutta, rouva Jervis", jatkoin, "vakuutanpa teille, että jos olisin varmakin hänen pysyväisestä suosiollisuudestaan ja turvattomuudesta säästymiseltä, minulla toivoakseni toki on voimaa Jumalalta inhotakseni ja vastustaakseni hänen kiusauksiaan, vaikkapa hän ei ainoastaan olisi isäntäni, vaan kuninkaanikin – itse *synnin* kammossa. Tätä ovat rakkaat vanhempani aina opettaneet minulle; ja minä olisin aivan kurja olento, jos rikkauden tai suosion tavoittamiseksi hukkaisin hyvän nimeni, – niin, ja kelvottomampi kuin yksikään muu nuori tyttö, kun kerran saan ihan tyytyväisenä palatuksi köyhyyteeni ja pidän vähäisempänä häpeänä joutua kulkemaan ryysyissä ja elämään ruisleivällä ja vedellä kuten ennenkin, kuin ruveta maailman ylhäisimmänkään miehen ilottelijaksi."

Rouva Jervis kohotti käsiään, ja hänen silmänsä olivat täynnä kyyneliä. "Jumala sinua siunatkoon, kultaseni!" hän sanoi; "sinä olet ihailtava ja viehättävä. – Kuinka voinkaan erota sinusta?"

"No, hyvä rouva Jervis", lausuin minä, "sallikaa minun nyt tehdä teille kysymys. Teillä ja hänellä on ollut jotakin keskinäistä puheltavaa, ja teillä mahdollisesti ei ole lupaa kertoa minulle kaikkea: mutta arveletteko että, jos pyytäisin saada pitää paikkani, hän on pahoillaan käytöksestensä? – niin, ja *häpeissään* siitä myös, sillä varmastikin hänen pitäisi hävetä, kun ottaa lukuun hänen korkean säätyarvonsa ja minun alhaisen asemani, jossa minulla ei ole mitään muuta turvaa kuin kunniallisuuteni. Uskotteko *omassa* tunnossanne – rukoilen teiltä suoramielistä vastausta – että hän ei enää koskaan yrittäisi minulle mitään ja että minä saisin täyden rauhan?"

"Voi, rakas lapsonen", vältteli hän, "älä asettele vastattavakseni tuollaisia suorasukaisia tiedustuksiasi noin viehkeän totisin katsein. Minä tiedän vaan, että hän on pahoillaan esiintymisestään; hän suututteli *ensimmäisestä* kerrasta ja vielä enemmän *toisesta*."

"Niin", virkoin minä, "ja samaten hän kaiketi suututtelee *kolmannesta* ja neljännestäkin kerrasta, kunnes on saattanut neito-paran ihan tärviölle – ja kellä silloin on syytä pahoitteluun?"

"Ei, Pamela", sanoi hän, "älä vain kuvittele, että minä millään muotoa edistäisin osaltani sinun hairahduttamistasi. Voin ainoastaan muistuttaa, että hän ei ole vielä tuottanut sinulle mitään vahinkoa, eikä ole ihme, jos hän rakastaakin sinua, kun olet niin sievä, vaikkakin niin paljoa alempi häntä, mutta uskaltaisin vannoakin, että hän ei enää milloinkaan yritä sinua kohtaan väkivaltaa."

"Te sanotte", huomautin minä, "että hän pahoitteli *ensimmäistä* yritystä kesämajassa. No, kuinka kauvan sitä mielialaa kesti? Vain siihen asti kun hän jälleen tapasi minut yksinäni, ja tällöin hän oli hurjempi kuin ennen ja joutui niin *uudestaan* pahoillensa. Ja jos hän on ajatellut rakastavansa minua eikä – teidän sanojenne mukaan – voi sille mitään, niin eihän hän uuden tilaisuuden ilmetessä voisi *kolmannellakaan* kerralla pidättyä kiusaamasta minua. Ja minä olen lukenut, että moni mies, joka on hävennyt kehoja hankkeitaan torjutuksi tultuansa, ei olisi lainkaan hävennyt, jos olisi onnistunut yrityksessään. Sitäpaitsi, rouva Jervis, jos hän todellakaan ei aio yrittää mitään *väkivaltaa*, niin mitä se merkitse? Sanoessanne että hän *ei voi* olla pitämättä minusta – sillä *rakkautta* se ei voi olla – eikö sillä tule lausutuksi, että hän toivoo suistavansa minut turmioon omalla *suostumuksellani*? Minä *luulen*", sanoin (ja toivoakseni minulla olisi Jumalan avulla voimaa siten *tekemään*), "että minä en *missään* nimessä myötäisi hänen viekoittelunsa; mutta kovin vaateliasta olisi minun luottaa omaan lujuteeni noin etevälahjaista ja rikasta herrasmiestä vastaan, joka on *isäntäni* ja katsoo olevansa oikeutettu soimaamaan minua julkeaksi ja miksi hyvänsä, vain asettautuessani puolustautumaan, vieläpä käyttäessäni itsevarjelusta ainoastaan siinä, mikä yhtäikaa koskee sieluni ja ruumiini turvaamista sekä velvollisuuttani Jumalaa ja vanhempiani kohtaan. Kuinka siis, rouva Jervis", lopetin, "voisin *pyytää* tai *haluta* pysymistä paikassani?"

"No, no", arveli hän, "koska hän näkyy kovasti tahtovan, että sinä *et* jäisi, niin se toivottavasti johtuu hyvästä vaikuttimesta – pelosta että hän lankeisi häpäisemään itsensä kuten sinutkin".

"Ei, ei, rouva Jervis", väitin minä. "Minäkin olen sitä ajatellut, sillä ilomielin pitäisin häntä arvossa asemani velvollisuuden mukaisesti. Mutta silloin hän olisi heti suostunut minun siirtymiseeni armollisen rouva Daversin luo eikä olisi estellyt edistymistäni; eikä hän olisi sanonut minun joutuvan palaamaan *ahdinkooni* ja *köyhyyteeni*, kun olin hänen äitinsä hyväntahtoisuuden nojalla jo kohoutunut kärsimästä puutetta. Hän aikoi säikyttää ja *rangaista* minua, kuten luuli, kun en ollut mukautunut hänen paheellisuuteensa; ja tämä osoittaa, mitä minun on odotettava hänen vastaiselta suosiollisuudeltaan, ellen ota ansaitakseni sitä hänen omalla kalliilla hinnallaan."

Taloudenhoitajatar jäi äänettömäksi, ja minä lisäsin:

"No niin, siitä ei ole sen enempää puhumista. Minun on lähdettävä, se on selvää; ainoaksi huolekseni koituu, miten erota *teistä* ja teidän jälkeenne kaikista toisista, sillä koko toveripiirini on ollut minuun kiintynyt – te ja he tulette maksamaan minulle vielä usein huokauksen ja kyyneleenkin." Ja samassa purskahdin itkuun, en voinut sitä auttaa, sillä mieluista on olla maahovissa suuren palveluskunnan parissa ja heidän kaikkien rakastamanansa.

Niin, minun olisikin jo varemmin pitänyt kertoa teille, kuinka ystävällisesti ja kohteliaasti herra Longman, isännöitsijämme, esiintyy; tavattoman huomaavainen hän tosiaan on kaikin ajoin! Hän

virkkoi kerran rouva Jervisille toivottelevansa minun tähteni, että hän olisi nuori mies; minusta muka tulisi hänen vaimonsa, ja hän säätäisi minulle naimasopimuksessa kaiken omaisuutensa – ja hänellä arvioidaan olevan paljon varoja, tietäkääs.

En ollenkaan ylpeile tästä, vaan kiitän Jumalaa ja teidän hyvää esimerkkiänne, rakkaat vanhempani, kun olen kyennyt käyttäytymään sikäli, että minulla on jokaisen hyvä sana puolellani – paitsi että keittäjäntäremme, joka on väliin hieman ärtyinen, eräänä päivänä nurisi minulle: "Kas, tämä *meidän* Pamela kulkee hienona kuin vallasnainen. Siinä sen näkee, mitä on saada korukasvot! – mihinkähän se tyttö viimeiseltä päätyykään." Hän oli kuumissaan työstänsä, ja minä menin pois, kun harvoin pistäydynkään alhaalla keittiössä. Kuulin vielä kellarimestarin huomauttavan: "Sinullapa, Jane, ei ole hyvää sanaa kellekään: mitä Pamela on sinulle tehnyt? Ei suinkaan hän ketään loukkaa." – "Ja mitä minä sitte sanoin hänelle, siunailija", kivahti narkäs palvelijatar, "muuta kuin että hän on korea?" Sitte kuulin heidän riitaantuvan ja olin siitä pahoillani, mutta en sen enempää välittänyt asiasta. Antakaa anteeksi tämä tyhmä lörpötykseni, pyytää *kuuliainen tyttärenne*.

Ka, unohdin mainita, että tahtoisin jäädä valmistamaan ne liivit, jos käy turvallisesti päinsä: rouva Jervis vakuuttaa, että minun varmasti sopii viipyä siihen asti. Minulla ei ole milloinkaan ollut sirompaa työtä, ja olen valveilla varhain ja myöhään suoriutuakseni siitä, sillä minä ikävöin teidän luoksenne.

10. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

En saanut toimitetuksi perille viime kirjeitäni niin pian kuin toivoin, syystä että John (epäilleekö herrani vai eikö, en tiedä sanoa) oli lähetetty armollisen rouva Daversin luo Isaacin sijasta, jolla on ollut tapana siellä käydä; ja minä en rohjennut niin vapaasti vaivata Isaacia enkä niin luottaakaan häneen, vaikka hän kyllä on hyvin kohtelias minulle. Minun oli siten pakko viivytellä kunnes John tuli takaisin.

Kenties en taas kohdakkoin voi laittaa uutta kirjettä matkalle. Tiedän teidän säilyttelevän kyhäyksiani ja lukevan niitä uudestaan ja yhä uudestaan – niin John kertoi – puhdehetkinänne: siinä määrin saa sydämellisyytenne teidät rakastamaan kaikkea tytär-raiskaltanne tulevaa. Saattaa myös minulle tuottaa hiukan huvia lukea niitä itse, tultuani luoksenne, johdattaakseni mieleeni mistä olen selviytynyt ja kuinka suuri Jumalan laupeus on ollut minua kohtaan; ja se toivoakseni edelleen vahvistaa minua hyvissä päätöksissäni, jotta en tästäpuoleenkaan toimita huonolla käytöksellä ikäänkuin omia sanojani tuomitsemaan itseäni. Näillä kaikilla perusteilla aion kirjoitella sikäli kuin saan aikaa, ja tilaisuuden mukaan lähetän selostukset teille, kun sattuu asioita; ja jollen joka kerta muodollisesti uudista loppuvakuutustani, niin varmastihan aina uskotte, että se ei tapahdu kuuliaisuuden puutteesta. Jatkan siis jo taas heti siitä, mihin viimeksi jäin – rouva Jervisin kehoittelusta, että pyytäisin saada pitää paikkani.

Taloudenhoitajattaren tietämättä otin käytäntöön erään suunnitelman, joksi voinen sitä sanoa. Ajattelin itsekseni joku päivä takaperin: Tässä minä nyt joudun menemään kotiin köyhän isäni ja äitini luo, eikä minulla ole mitään asemaani soveltuvaa ylleni, sillä miltä näyttäisikään tytär-rukkanne silkkisessä yönutussa, silkki-alushameissa, kamritsihilkoissa, hienoissa Hollannin-aivinaisissa liinavaatteissa, päärmekengissä, jotka olivat armollisen rouvan, ja muhkeissa sukissa! Ja vähän ajan kuluttua olisi näiden täytyntä näyttää vanhalta hylkytavaralta, ja minun samaten, esiintyessäni niissä. Ihmiset olisivat sanoneet – sillä köyhä kansa on kateellista yhtä hyvin kuin rikkaatkin: "Katsokaas matami Andrewsintyttöä passitettuna kotiinsa hienosta paikastaan! Onpas se nyt prameilevinaan! Sopiiko tuommoinen asu hänen köyhien vanhempiansa olosuhteisiin!"

Kuinka viheliäisinä nuo hepenet verhoisivatkaan minua, ajattelin, kun kävisivät hiukioimiksi ja menisivät pilalle! Ja miltä näyttäisin siinäkin tapauksessa, että voisin sitten ostaa kotikutoisia vaatteita, kutistuakseni niihin yksitellen sikäli kuin saisin hankituksi? Vanhan silkkihameen alta vilahtelisi esimerkiksi puolivillainen alushame, ja niin edelleen. Katsoinpa siis paremmaksi laittautua uuden asemani mukaiseen asuun. Ja vaikka tämä vaatekerta saattaa näyttää kovin vaivaiselta siihen verraten, mitä olen viime aikoina tottunut panemaan ylleni, niin se kuitenkin kelpaa minulle teidän luonanne hyväksi juhla- ja pyhäpuvuksi ja on sellainen, että voin toivoa kykeneväni edelleenkin pysyttelemään sen tasalla, jos uutteruudellani on siunausta. Kenenkään tietämättä, kuten sanoin, ostin sentähden lampuoti Nicholin vaimolta ja tyttäriltä hyvää tummanruskeata kangasta, heidän omaa kutomaansa, sen verran että siitä riitti minulle puvuksi ja kahdeksi alushameeksi; ja somistelua ja rintamuksen sain sievästä kuviollisesta sitsikaistaleesta, joka oli varastossani.

Minulla oli myös varsin hyvä läpineulottu kamlottitakki, joka mielestäni kelpasi edelleenkin, ja ostin kahdet flanelliliivit, jotka kylläkään eivät ole yhtä hyvät kuin joutsenennahkaiseni ja hienot aivinaiseni, mutta lämpimänä ne minut pitävät, jos joku naapuri ottaa minut auttamaan lypsässä, kuten joskus ennen. Sillä minä olen päättänyt tehdä kaikille teidän hyville naapureillenne mitä palveluksia suinkin voin, ja toivoakseni saavutan teidän läheisyydessänne yhtä paljon ystävällisyyttä kuin täällä on osakseni tullut.

Myöskin hommasin itselleni skotlantilaista palttinaa ja kenenkään näkemättä valmistin siitä aamu- ja iltapuhteina kaksi paitaa. Jäipä siitä vielä kahteen pariin teillekin, rakas isä ja äiti. Kotiin tultuani ompelen ne teille ja toivon teidän ne kelpoittavan.

Sitten ostin kulkukauppiaalta kaksi sievää korville ulottuvaa hilkkää, pienen olkihatun, parin kudottuja sitsipäärmeisiä käsineitä ja kaksi paria valkoisilla suikkeleilla koristettuja sinisiä piukkalankaisia villasukkia, jotka tosiaan tekevät hyvin siron vaikutuksen, sekä kaksi kyynärää mustaa nauhaa paidanhihoihin ja kaularuusukkeeksi. Saatuani ne kaikki kotiin menin kahden päivän mittaan niitä joka toinen tunti katselemaan: minulla, nähkääs, vaikka nukun rouva Jervisin kanssa, on oma vaatekammioni, jonne kellään ei ole asiata. Sanonette, etten ole ollut huono taloudenpitäjä, kun olen säästänyt niinkin paljon rahoja kokoon; mutta hyvä herttainen emäntäni aina antoi minulle jotakin.

Minulla oli mielestäni sitä suurempi syy näin menetellä, kun minut oltiin eroittamassa paikastani muka puutteellisen velvollisuudentunnon takia ja koska isäntäni odotti lahjoistaan muuta tunnustusta kuin aioin hänelle myöntää, ja minusta siis oli vain oikeudenmukaista lähtiessäni jättää hänen lahjansa jälkeeni; sillä mitenkäpä olisin voinut niitä pitää, ellen tahtonut ansaita hänen palkkaansa?

Älkää olko huolissanne niistä neljästä guineasta tai lainatko niiden suorittamiseen takaisin, sillä ne annettiin minulle muutamien hopearahojen kanssa satunnaistulona, ne kun olivat hänen armonsä taskussa hänen kuollessaan. Ja kun en odota mitään palkkaa, rohkenen ajatella ansainneeni nuo rahat armollisen rouvan kuolemasta kuluneina neljänätoista kuukautena: hänen armonsahan – kunnon sielu – ennen maksoi minulle liiaksikin ystävällisyydellään ja toimittamalla minulle oppia. Jos *hän* olisi elänyt, ei mitään tällaista olisi kaiketikään tapahtunut! Mutta minun tulisi olla kiitollinen, ettei ole käynyt pahemmin. Kaikki kääntyy vielä parhain päin; se on luottamuksenani.

Kuten sanottu, olen siis hankkinut uuden ja sopivamman puvun ja kaipaen esiintyä siinä halukkaammin kuin ikinä olen uuteen vaatteukseen laittautunut; sillä silloinhan jo pian pääsen teidän luoksenne ja rauhalliselle mielelle – mutta, hst! Nyt hän taitaa tulla... *Teidän j.n.e.*

21. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Minun täytyi keskeyttää, koska pelkäsin isäntäni tulevan; mutta se olikin vain rouva Jervis.

Hän sanoi: "En voi sallia, että sinun on oltava niin paljon yksinäsi, Pamela."

"Mitään en pelkää pahemmin kuin seuraa", vastasin minä, "sillä juuri nytkin säikähdyn niin että sydämeni melkein lakkasi sykkimästä, kun luulin herran tulevan. Mutta teidän näkemisenne, rakas rouva Jervis, minua aina ilahduttaa."

"Olen kovin paljon saanut puhua sinusta isäntäni kanssa", huomautti hän.

"Minua surettaa", virkoin, "kuulla itseäni pidettävän kyllin tärkeänä hänen minusta haastaakseen".

"Oh", sanoi hän, "minä en saa kertoa sinulle kaikkea. Sinä olet hänelle tärkeämpi kuin luuletkaan."

"Tai *toivonkaan*", lisäsin minä, "sillä seuraukset siitä, että hänelle jotakin merkitsen, tekisivät minut arvottomaksi itselleni – ja kaikille muillekin".

"Oletpa älykäs kuin konsaan joku säätyläisneiti", sanoi rouva Jervis siihen; "mistä lienetkin sen oppinut". Mutta kehoja vallasnaisia niiden täytyy olla, täytyy tosiaan, jotka suurine mahdollisuuksineen eivät muka ole minua älykkäämpiä. Jääköön tämä kuitenkin sikseen!

"Luulen", lausuin minä, "että olen toki kyllin tärkeä kiusatakseni häntä, vaikka vain saattamalla hänet ajattelemaan, ettei hän voi pitää pilkkanaan minunlaistani tyttöstä. Ja se ei muuta ole kuin soimaus hänen korkeasta asemastaan johtuvalle ylpeydelle, jollaista nuhdetta hän ei odottanut ja johon hänen on vaikea alistua."

"Siinäkin saattaa olla perää", myönsi taloudenhoitajatar, "mutta hän on sinulle kovin *vihainenkin*, Pamela; herjaa sinua kymmenillä nimityksillä ja ihmettelee omaa hupsuuttansa, kun muka osoitti sinulle niin suurta suosiota, johon sanoi ensin olleensa taipuvainen äitinsä vuoksi, ja olisi tästedes osoittanut sitä sinun itsesi tähden, ellet olisi oma vihollisesi".

"Nyt olette minusta häijy, rouva Jervis", sanoin minä; "tahdotte kehoittaa minua pyytämään, että saisin jäädä tänne, vaikka tiedätte, mihin vaaroihin siinä antautuisin".

"Ei", muistutti hän, "armollinen herra sanoo, että sinun *on* lähdeittävä: hän näet ei luule maineellensa edulliseksi, että pitää sinua kartanossaan. Mutta hän toivotteli (älä kerro sitä maailmalle, Pamela), että tuntisi jonkun jalosukuisen neidin, aivan sinun kaltaisesi ulkonäöltään ja mielenlaadultaan; ja hän nautti hänet huomispäivänä."

Punehduin korviani myöten tämän kuullessani, mutta vastasin: "Jos olisin tuo jalosukuinen nainen ja hän tekisi ensin törkeitä ehdotuksia, kuten on kahdesti esittänyt minulle raukalle, en tiedäkään, huolisinko hänestä; sillä sitä naista, joka sietäisi senlaatuisten loukkauksen, en pitäisi *arvokkaana* todellisen herrasmiehen puolisoiksi, enempää kuin syyllinen itse olisi mielestäni herrasmies."

"No, no, Pamela", sanoi taloudenhoitajatar, "kyllä sinä menet sentään liian pitkälle mielpiteissäsi". "Nähkääs, paras rouva Jervis", puhuin minä perin vakavasti, sillä muuta en voinut, "minä pelkään nyt enemmän kuin koskaan ennen. Minä tahdon vain anoa teiltä, joka olette parhaimpia ystäviäni maailmassa, ettette sanallakaan kehoita minua jäämään. Puhua isäntäni mieltymyksestä minuun, kun tiedän mihin hän pyrkii, on kauhistus korvilleni; enkä minä katso olevani turvassa ennen kuin olen päässyt äiti-rukkani ja isä-parkani luo."

Hän oli minulle hiukan vihoissaan, kunnes vakuutin hänelle, etten vähääkään ollut levoton hänestä, vaan uskoin olevani turvassa hänen suojeleuksissaan ja ystävytydessään. Ja niin lopetimme keskustelumme siksi kertaa.

Toivon saavani ne kurjat liivit valmiiksi kahdessa päivässä, jonka jälkeen minun on vain järjestettävä joitakin liinavaatteita. Sitten ilmoitan teille, millä keinoin saavun kotiin. Sillä

rankkasateet tekevät jalkapatikassa kulkemisen tukalaksi. Mutta ehkä saan tilaa lampuoti Nicholin katetuissa kärryissä ja pääsen siten kymmenen penikulman päähän matkan varrella. Minä näettekös en osaa ollenkaan hyvin ratsastaa, ja kenties ei kenenkään suotaisi näkevän minua julkisella valtatiellä. Mutta toivoakseni saatte pian kuulla enemmän *kuuliaiselta tyttäreltänne*.

22. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Kaikilla palvelustovereillani on nyt vihiä lähdöstäni, mutta he eivät osaa arvata syytä. Rouva Jervis kertoo heille, että isä ja äiti vanhentuessaan eivät tule toimeen ilman minua, jonkavuoksi palaan kotiin viihdyttelemään heitä iällisyydessään; mutta sitä eivät näy uskovan.

He saivat sen tietää kellarimestarilta, joka kuuli isäntäni kysäisevän minulta eteissuojamaan vievässä käytävässä: "Kuka siellä?" – "Pamela, teidän arvoisuutenne", vastasin minä. – "Pamela!" sanoi hän, "kuinka kauvan *sinä* täällä viivyt?" – "Vain siksi kun olen kukittanut liivit, jos armollinen herra suvaitsee", selitin minä, "ja ne ovatkin melkein valmiit". – "Olisit voinut valmistaa ne jo aikoja sitten", tiuskaisi hän. – "Olen tosiaan, sen vakuutan teidän arvoisuudellenne, ahkeroinut varhain ja myöhään: niissä on melkoisesti työtä." – "*Niissäkö työtä!*" huudahti hän. "Sinä käytät uutterammin kynääsi kuin neulaasi; en huoli mokomista laiskoista letukoista talossani."

Hän tuntui säpsähtävän nähdessään kellarimestarin, astuessansa eteissuojamaan, missä herra Jonathan seiso. "Mitä *te* täällä teette?" sanoi hän. Kellarimestari joutui yhtä hämilleen kuin minäkin; sillä kun ei minua koskaan ennen ollut noin töykeästi ja syyttävästi puhuteltu, puhkesin haikeaan itkuun ja riensin pois heidän kummankin tieltänsä rouva Jervisin luo suruani valittelemaan.

"Se rakkaus", virkkoi hän, "on sitä riivattua! Kuinka monenlaisissa muodoissa se ihmisissä esiintyykään! Ja jotkut se saa esiintymään aivan päinvastaisesti omalle sisimmälle luonteellensa."

Yksi ja toinen on senjälkeen kuiskaillut: "Ka, rouva Jervis, menetämmekö me Pamela-rouvan?" kuten he minua nimittävät. "Mitä hän on tehnyt?" Ja sitten hän kertoo heille kotiinlähdöstäni yllämainittuun tapaan.

Hän sanoi jälkepäin minulle: "No, Pamela, sinä olet tehnyt isännästäimme, joka ennen oli maailman säysein herrasmies, mitä närkkäimmän kiukuttelijan. Mutta sinun vallassasi on lauhduttua hänet entiselleen, vaikka toivon ettet koskaan tee sitä hänen ehdoillaan." Tämä rouva Jervisin puhe oli hyvin ystävällistä, mutta se vihjaisi minulle, että hän ajatteli yhtä pahaa herrani aikeista kuin minäkin; ja koska hän tunsu hänen aivoituksensa paremmin kuin minä, saivat nuo sanat minut vakuutetuksi, että minun oli lähdeävä pois niin pian kuin suinkin.

Isäntäni tuli juuri silloin sisälle juttelemaan rouva Jervisin kanssa talousasioista, koska hän oli kutsunut vieraita päivälliselle huomiseksi. Minä nousin ylös, ja kun olin itkenyt hänen tylyytensä vuoksi käytävässä, käänsin kasvoni pois päin. "Voit hyvinkin", sanoi hän, "kääntää kirotut kasvosi pois; jospa en olisi niitä koskaan nähnyt! – Rouva Jervis, kauvanko häneltä menee niiden liivien kukittamiseen?"

"Teidän arvoisuutenne", virkahdin minä, "jos olisitte suvainnut, olisin ottanut työn mukaani; ja vaikka saisinkin sen valmiiksi jo muutamassa tunnissa, tahdon vieläkin menetellä niin ja poistaa tämän vihatun Pamela-rukan talostanne ja silmistänne ainiaaksi".

"Rouva Jervis", sanoi hän, vastaamatta minulle, "luulen että tuo pieni huippana osaa noitua, mikäli noitia koskaan on ollut; sillä hän lumoo kaikki, jotka tulevat hänen lähelleen. Hän saa *teidätkin*, jonka pitäisi paremmin tuntea maailmaa, luulemaan häntä enkeliksi."

Aioin lähteä pois; sillä luullakseni hän tahtoi pyytää minua pysymään paikoillani suuresta suuttumuksestaan huolimatta; ja hän sanoi: "Jää tänne, jää tänne, kun minä käsken!" ja tarttui käteeni. Minä vapaisin ja myöntelin: "kyllä, kyllä!" – sillä hänen ankara puristuksensa kivisti sormiani.

Hänellä näkyi olevan mielessä sanoa minulle jotakin; mutta hän pidättäysi äkkiä ja kivahti: "Mene tiehesi!" Ja tieheni minä tipsutin niin nopeasti kuin pääsin. Ja hän jutteli paljon rouva Jervisin kanssa, kuten tämä minulle kertoi, ja oli muun muassa maininnut pahoittelevansa, että oli puhunut herra Jonathanin kuullen.

Teidän on tiedettävä, että herra Jonathan, kellarimestarimme, on hyvin vakava, hyvänlaatuinen vanha mies, hapsset hopeanvalkoiset; ja rehellinen, kunnan mies hän on. Riensin pois kirppu

korvassani, kuten sanotaan, ja mennessäni portaita alas vierashuoneeseen minä tapasin hänet. Hän tarttui käteeni (kuitenkin lempeämmin kuin isäntäni) molemmin käsin ja sanoi: "Ah, herttainen, herttainen rouva Pamela! Mitä minä vastikään kuulin? Olen sydämestäni pahoillani; mutta kyllä minä uskon, että syy pikemmin on *kenessä muussa* tahansa kuin *sinussa*."

"Kiitos, herra Jonathan", sanoin minä, "mutta jos pidätte paikkaanne arvossa, älkää näyttäytykö puhuttelemassa sellaista kuin minä". Minä itkin myös ja livahdin pois hänen lähettyviltään niin sukkelasti kuin voin, hänen itsensä tähden, jotta hänen ei nähtäisi minua säälivän.

Ja nyt kerron teille esimerkin näyttääkseni kuinka suuressa arvossa myöskin herra Longman minua pitää.

Olin jollakin tavoin hukannut kynäni, ja kun olin kirjoittanut paperinikin loppuun, pistäysin herra Longmanin, isännöitsijämme, toimistoon, pyytämään häneltä muutaman kynän ja pari arkkia paperia. Hän sanoi: "Kah, kyllä saat, suloinen tyttöseeni!" ja antoi minulle kolme kynää, muutamia suulakkoja, lakkapuikon ja kaksitoista arkkia paperia; sitten hän astahtaen esille pöytänsä takaa, missä kirjoitti, lisäsi: "Annahan minun haastaa jokunen sana kanssasi, suloinen pikku emäntäni" (täten nuo kaksi vanhaa herraa minua usein nimittävät, sillä luullakseni he pitävät minusta oikein paljon); "olen kuullut pahoja uutisia: sanotaan, että menetämme sinut. Toivoakseni se ei ole totta?"

"Kyllä se totta on, herra Longman", myönsin minä, "mutta olin toivonut, ettei asia tulisi tiedoksi ennen lähtöäni".

"Mikä h—tto", huudahti hän, "on isäntäämme viimeiseltä mennyt! En ole eläissäni nähnyt sellaista muutosta kenessäkään miehessä! Hän ei tunnu olevan tyytyväinen kehenkään; ja kuten herra Jonathan minulle juurikaan kertoi, hän on aivan mahdoton sinua kohtaan. Mitäpä *sinä* olisit saattanut hänelle tehdä? Ellei rouva Jervis olisi perin kunnollinen nainen, niin pelkäisin, että *hän* on ollut vihollisesi."

"Ei", vakuutin minä, "ei mitään sellaista. Rouva Jervis on rehellinen, hyvä ihminen ja lähinnä isääni ja äitiäni paras ystävä, mitä minulla maailmassa on."

"No, sitten", arveli hän, "se on jotakin pahempaa. Arvaisinko! Sinä olet liian *kaunis*, suloinen emäntäni, ja kenties liian hyveellinen. Ah, enkö osannut oikeaan?"

"Ei, hyvä herra Longman", vastasin minä, "älkää ajatelko, että isännässäni on mitään vikaa. Hän on kyllä äreä ja vihainen minulle, se on totta; mutta olen saattanut antaa hänelle siihen aiheita, mahdollisesti. Ja koska minä haluan mennä isän ja äidin luo mieluummin kuin jäädä tänne, hän kenties pitää minua kiittämättömänä. Mutta tiedättehän", jatkoin, "että isän ja äidin lohduttaminen on hyvälle lapselle rakkain velvollisuus, mitä ajatella saattaa".

"Suloinen neitoseni!" sanoi hän: "tuo on *sinussa* kaunis piirre, mutta minä tunnen maailman ja ihmiset liian hyvin, vaikka minun täytyy olla kuulemistani ja näkemistäni mitään hiiskumatta! Ja seuratkoon siunaus pientä sulotartani, mihin tahansa menetkin!" Minä lähdin huoneesta niiten ja kiitellen.

Niin, minulle on mieluista, armas isä ja äiti, että minua rakastetaan. Kuinka paljoa parempi onkaan puhtaalla maineella ja vilpittömyydellä ansaita hyvä sana jokaiselta, paitsi *yhdeltä*, kuin *tuota yhtä miellyttämällä* tehdä *jokainen muu* vihollisekseen ja joutua sitäpaitsi inhotuksi hylkiöksi! *Teidän j.n.e.*

23. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Meillä oli suuri joukko naapuriston herrasmiehiä ja heidän rouvasväikeensä tänään päivällisillä. Isäntäni toimitti heille muhkeat pidot: Isaac, herra Jonathan ja Benjamin palvelivat pöydässä; ja Isaac on kertonut rouva Jervisille, että naiset aikovat piakkoin käydä taloa katselemassa, uteliaina tarkatakseen minua, sillä he kuuluvat sanoneen isännälleni, kun ilo oli ylinnä: "Kuulkaahan, herra B..., teillähän on palvelustyttö, joka on maan kuulu kauneudesta; ja me tahdomme kaikin mokomin nähdä hänet ennenkuin täältä lähemme."

"Tyttönen on varsin mukiin menevä", vastasi hän, "joskaan ei sellainen kaunotar kuin te sanotte. Hän oli kamarineitona äidilläni, joka kuolinvuoteellaan kehoitti minua kohtelemaan häntä hyvin. Hän on nuori, ja kaikki, mikä on *nuorta*, on *kaunista*."

"Niin, niin", virkkoi eräs naisista, "se on totta; mutta vaikkei äitinne olisikaan häntä siten suositellut, kauneudella on sellainen teho, että teidänlaisenne komea herrasmies epäilemättäkään ei olisi tarvinnut mitään kehoitusta ollakseen hänelle ystävällinen".

He nauroivat kaikin isännälleni ja hän kuuluu nauraneen seuran vuoksi, mutta sanoneen: "En tiedä, mistä johtuu, että katselen toisenlaisilla silmillä kuin muut. Olen näetten kuullut hänen kauneuttansa kehuttavan enemmän kuin se mielestäni ansaitsee: hän on varsin sievä, kuten sanoin; mutta hänen suurin etunsa on siinä, että hän on nöyrä, kohtelias ja uskollinen ja saa kaikki palvelustoverit häntä rakastamaan. Varsinkin taloudenhoitajattareni on häneen hullaantunut, ja tiedättehän, hyvät naiset, että hän on perin tarkkasilmäinen. Mitä taasen meidän Longmaniin ja Jonathaniin tulee, olen kuullut, että jos he olisivat kyllin nuoria, he taistelisivat tytöstä. Eikö totta, herra Jonathan?"

"Tosiaankin, teidän arvoisuutenne", vastasi tämä, "suvainnette minun vakuuttaa, etten koskaan ole tuntenut hänen vertaistaan; ja armollisen herran koko huonekunta on samaa mieltä".

"Nyt sen kuulitte!" virkkoi isäntäni.

"Kah", huudahtivat naiset, "lähdemmekin tästä rouva Jervisä tervehtimään ja toivomme näkevämmme tuon helmen".

Luulen että he ovat tulossa. Kerron teille lopun myöhemmin. Jospa he jo olisivat käyneet ja menneet tiehensä! Eivätkö he voi leikitellä ilman minua?

* * * * *

Niin, ne hienot naiset kävivät täällä ja ovat jälleen menneet. Olisin tahtonut olla poissa, jos olisin voinut, ja pujahdinkin pukuhuoneeseen; mutta he näkivät minut sisälle tullessaan. Niitä oli neljä: lady Arthur, joka asuu suuressa valkoisessa talossa mäellä, lady Brooks, lady Towers ja neljäntenä kuulemma joku kreivitär, jonka vaikeasti lausuttavan nimen olen unohtanut.

"Kah, rouva Jervis", sanoi eräs naisista, "hyvää päivää! Olemme tulleet tiedustamaan vointianne." – "Olen hyvin kiitollinen armollisille naisille", vastasi rouva Jervis; "suvaitsetteko istahtaa?"

"Mutta", virkkoi kreivitär, "emme ole tulleet *ainoastaan* tiedustellaksemme rouva Jervisin vointia, vaan samalla katsomaan harvinaisuutta". – "Ah", säesti lady Arthur, "en ole nähnyt Pamelaanne kahteen vuoteen, ja sanotaan hänen sillävälin varttuneen ihmeellisen sieväksi".

Silloin toivoin, etten olisi ollut pukusuojassa, sillä tullessani ulos heidän täytyi ehdottomasti tietää, että olin kuullut heidän puheensa: mutta olen usein huomannut, että ujot ihmiset tuottavat itselleen kiusaa ja häkeltyvät sitä enemmän, kun koettavat sellaista välttää.

"Niin, niin", myönsi rouva Jervis, "Pamela on tosiaan hyvin sievä; hän onkin tuolla pukuhuoneessa. – Pamela, tulehan tänne!" Minä tulin ulos aivan punehtuneena, ja he hymyilivät toisilleen.

Kreivitär tarttui minua kädestä. "Kas, todellakin", suvaitsi hän sanoa, "huhu ei ole liioitellut, vakuutan teille! – Älä ujostele, lapsi", – ja hän tuijotti minua suoraan kasvoihin; "soisin, että minäkin vois tuollaisista kasvoista kainostella". Oi, kuinka hupsulta minä näytinkään!

Lady Arthur virkkoi: "Niin, hyvä Pamelani" (kertaan hänen armonsa lauseen sanasta sanaan), "älä noin hämmästy, vaikka sekin sinua pukee. Minusta kunnan emäntä-vainajasi valitsi viisaasti ottaessaan itselleen sellaisen suloisen ja sievän seuralaisen. Jos hän vielä eläisi, niin hän olisi sinusta aika ylpeä, koska hän sinua aina ylisteli."

"Ah, madam!" puuttui puheeseen lady Brooks, "ettekö luule, että niin *kuuliainen* poika kuin naapurimme, joka aina *ihaili* mitä hänen äitinsä *rakasti*, ylpeilee tällaisesta sievästä neitosesta, puhuipa hän pöydässä mitä tahansa?" Hän katseli niin ilkkuvasti ja virnistellen, – en voi häntä sietää.

Lady Towers sanoi vapaapuheisemmin (häntähän kuulutaan pidettäväinkin nokkelana): "No, rouva Pamela, en voi sanoa pitäväni sinusta niin paljoa kuin nämä arvoisat naiset; sillä jos olisit *minun* palvelijattareni, en suinkaan huolisi jättää sinua *herras*i kanssa kahdenkesken samaan huoneeseen." Sitten he kaikki purskahtivat isoon nauruun. Minä tiedän mitä olisin sanonut, jos olisin uskaltanut. Mutta he ovat ylhäisiä naisia – ja sellaiset saavat haastaa mitä tahansa.

Lady Towers virkkoi: "Osaako tuo ihana kuva puhua, rouva Jervis? Puhuvat silmät sillä ainakin on! Voi sinua pikku veitikkaa", lisäsi hän ja taputti minua poskelle, "sinä olet syntynyt syöksemään muita turmioon tai itse siihen joutumaan!"

"Jumala varjelkoon *kummastakin*, teidän armonne", sanoin minä. "Pyydän saada poistua; sillä halpuuteni tunto tekee minut sopimattomaksi näin ylhäisten ihmisten seuraan."

Sitte lähdin pois parhaimman taitoni mukaan niiaten, ja lady Towers huomautti mennessäni: "Näpeästi sanottu, totisesti!" Ja lady Brooks sanoi: "Katsokaa tuota vartaloa! En ole eläissäni nähnyt moisia kasvoja enkä moista vartaloa; ihan varmaan hän on parempaa sukua kuin olette minulle kertoneet!"

Ja niin he jatkoivat vielä puolisen tuntia minun ylistelemistäni, kuten minulle on mainittu; ja iloinen olin päästessäni heidän sanojensa kuuluvilta!

Mutta he näkyvät alas mentyään kertoneen isännälleni *sellaista* ja puhuneen niin paljon *minusta*, että hänen oli vaikea sitä kestää; mutta koska se ei juuri ollut edullista maineelleni, en tietenkään voinut siitä ylpeillä; ja pelkäsin ettei siitä minulle mitään hyvää koituisi. Tämä on uusi syy, miksi toivon pois tästä talosta.

Nyt on torstai-aamu, ja ensi torstaina toivon pääseväni lähtemään; sillä minä olen nyt lopettanut työni, ja hänen arvoisuutensa on hirveän äreä! Minua suututtaa, että hänen äkäisyydestänsä niin paljon piittaa. Jos hän joskus onkin tuntenut minua kohtaan ystävällisyyttä, uskon että hän nyt minua sydämestään vihaa.

Eikö ole omituista, että rakkaus niin paljon lähentelee vihaa? Mutta tämä häijy rakkaus ei suinkaan olekaan todellisen hyveellisen rakkauden kaltaista: sellaisen *rakkauden* täytyy olla yhtä kaukana *vihasta* kuin valo on pimeydestä. Ja kuinka paljon tämä viha olisikaan karttunut sitte kun hänen ilkeä tahtonsa olisi tullut tyydytetyksi, jos hän olisi löytänyt viheliäisen rikostoverin!

Niin, pienestä esimerkistä voimme käsittää paljon. Ellei *viattomuudella* voi saavuttaa tavallista kohteliaisuutta, mitä *syylisyys* voikaan toivoa, sitte kun uutuuden viehätys on haihtunut ja mieli kaipaa vaihtelua? Luemmehan pyhässä raamatussa, kuinka jumalaton Amnon saatettuaan Tamarparan tarviiölle vihasi häntä enemmän kuin milloinkaan oli häntä rakastanut ja tahtoi häätää hänet talostaan.

Kuinka onnellinen olen, vaikka minut häädetäänkin, kun minulla on suloisena seuralaisena viattomuuteni! Pysyköön se aina kumppaninani! Ja kun en ylimielisesti luota omiin voimiini ja tahdon välttää kiusaajaa, toivon Jumalan armollansa minua auttavan.

Suokaa anteeksi, että kirjeessäni toistan osan jokahetkistä rukoustani. Lähinnä Jumalan hyvyyttä olen kaikesta kiitollisuudenvelassa teidän hurskaudellenne ja opettavaiselle esimerkillenne, rakkaat *köyhät* vanhempani! Lausun tuon sanan ilolla, sillä teidän *köyhyytenne* on minun *ylpeyteni*, kuten teidän vilpittömyytenne on oleva esikuvanani.

Heti kun olen syönyt päivällistä, puen ylleni uudet vaatteeni. Minä ikävöin niiden käyttämistä. Tiedän, että tuotan rouva Jervisille yllätyksen, sillä hän saa nähdä minut vasta kun olen täysissä tamineissa. John on palannut, ja pian lähetän teille kirjoittelujani. Olen kuullut hänen lähtevän varahin aamulla, ja siksi lopetan tähän, vakuuttaen olevani *teidän mitä kuuliaisin tyttärenne*.

Älkää hukatko aikaanne tulemalla minua vastaan, kun hetki on niin epäätietoinen. On kovaa, ellen saa kyytiä teidän luoksenne. Mutta ehkei isäntäni kiellä Johnia lähtemästä minua tuomaan. Luullakseni voin varsin hyvin ratsastaa hänen takanaan, sillä hän on perin huolellinen ja rehellinen. Te tunnette Johnin yhtä hyvin kuin minäkin; hän rakastaa teitä molempia. Sitäpaitsi voinee rouva Jervis minua jollakin tavoin auttaa matkalle.

24. KIRJE

RAKAS ISÄ JA ÄITI,

Kirjoittelen niin kauvan kuin viivyn, vaikkakin pelkkiä typeryyksiä. Sillä minä tiedän teidän iltaisin lueskelevan kirjeitäni, senvuoksi että ne tulevat minulta. John on kertonut, kuinka suuresti te ikävöitsitte kotiintuloani; mutta hän mainitsi sanoneensa teille, että hän toivoi tapahtuvan jotakin, mikä sen estäisi.

Olen mielissäni, ettette ilmoittanut hänelle poismuuttoni syytä; sillä *jos* palvelustoverini sen arvannevatkin, on parempi niin, kuin että kuulisivat sen teiltä tai minulta. Sitäpaitsi todellakin soisin, että isäntäni lakkaisi minunlaistani tyttö-poloista ajattelemasta. Paitsi häneltä osakseni tullutta epäsuosiota on hänen luonteensa muutenkin aivan muuttunut, ja minä alan uskoa rouva Jervisin sanoja, että hän pitää minusta eikä voi sille mitään. Ja kuitenkin hän koettaa ne tunteensa voittaa eikä keksi siihen muuta keinoa kuin olla minua kohtaan tyly.

Älkää pitkö minua havittelevana ja itseluuloisena. Sillä minua pikemmin surettaa kuin ylpeilyttää nähdessäni sellaisen herrasmiehen alentavan itsensä ja minun takiani vähentävän kunnioitusta, jota kaikki hänen palkollisensa häntä kohtaan ennen tunsivat. – Mutta tänään minun on kerrottava teille uudesta puvustani.

Päivällisen syötyäni menin siis ylikertaan ja sulkeuduin pieneen kammiooni. Siellä laittausin uuteen asuuni ja panin tavallisen pyöreän hilkan päähäni, mutta vihreällä solmukkeella somistettuna. Pukeuduin kotikutoiseen viittaani ja hameeseeni, ja sileihin nahkakenkiin, jotka kuitenkin olivat valmistetut niin sanotusta Espanjan sahviaanista. Vedin jalkaani vaatimattomat sukat – nimittäin vaatimattomat niiden rinnalla, jollaisia viimeiseltä olen käyttänyt, vaikka mielestäni nämä oivallisesta langasta kudotut kelpaavat varsin hyvin jokapäiväisiksi; sidoin kaulaani musliinisen poimukauluksen ja mustan silkkihuivin armollisen rouvan minulle antaman ranskalaisen röyhelön asemesta, ja irroitin korvarenkaat korvistani. Kun olin täysissä pukimissa, otin kahdella sinisellä rihmalla kiinnitettävän olkihatun käteeni ja vilkaisin kuvastimeen niin ylpeänä kuin konsaan. Sanoakseni totuuden en ole ikänä esiintynyt mielestäni niin hauska asussa.

Kovin suloiselta tuntuu astua alas vaatimattomaan olotilaan kevein mielin, viattomana ja kohtaloonsa tyytyväisenä! Mitään sen vertaista ei olekaan! Näen selvästi, ettei nöyrää sydäntä voi kohdata mikään varsin kamala pettymys, kääntyköön onnen ratas minnepäin tahansa.

Menin siis alikertaan etsimään rouva Jervisä, nähäkseni mitä hän asustani piti. Portaissa tapasin sisäkkömme, Rachelin; hän niiasi minulle syvään eikä näkynyt minua tuntevan. Minä hymyilin ja astuin taloudenhoitajattaren tupaan, missä kunnon rouva Jervis istui työnsä ääressä ompelemassa naisenpaitaa: ja voitteko sitä uskoa? Hänkään ei aluksi tuntenut minua, vaan nousi, sieppasi silmälasit nenältänsä ja virkkoi: "Etsittekö todellakin *minua*?"

En voinut olla nauramatta ja sanoin: "Hei, hei, rouva Jervis! mitä, ettekö minua tunne?" – Hän seisoi aivan kummastuneena ja tarkkasi minua kiireestä kantapäähän. "Kah, sinä ihan hämmästyttät minut!" hän sanoi. "Mitä, Pamelako noin muuttuneena! Kuinka se on tapahtunut?"

Isäntäni sattui astumaan sisälle, ja kun seisoin selin häneen, luuli hän minua rouva Jervisin kanssa juttelevaksi vieraaksi ja poistui jälleen, kuulematta taloudenhoitajattaren kysymystä, oliko hänen arvoisuudellaan mitään määräyksiä annettavana. Rouva Jervis käänteli minua puolelle ja toiselle, ja minä näytin hänelle kaikki pukineeni alushametta myöten, jolloin hän kävi istumaan lausuen: "Kah, olen ihan ihmeissäni! Minun täytyy istua. Mitä tuo kaikki tarkoittaa?"

Kerroin hänelle, että kun minulla ei ollut uuteen asemaani sopivia vaatteita isän kotiin palatessani, oli parempi, että varasin niitä jo täällä, koska lähtöni oli lähellä, jotta palvelustoverini näkisivät minun osaavan sovittautua niihin olosuhteisiin, joihin nyt jälleen jouduin.

"Oh", sanoi hän, "en ole sinunlaistasi ennen nähnyt. Mutta tämä surullinen lähtövalmistus (sillä nyt näen sinun olevan aivan tosissasi) vaikuttaa minuun niin masentavasti, etten tiedä kuinka kestän. Oi, rakas Pamelani, kuinka voin sinusta erota?"

Isäntäni soitti takasalista, joten minä poistuin ja rouva Jervis riensi häntä palvelemaan. Hän sanoi tälle: "Olin tulossa sisälle ilmoittaakseni teille, että matkustan Lincolnshireen ja mahdollisesti sisareni luo Daversille, viipyen poissa jonkun viikon. Mutta sanokaahan, kuka sievä neitonen teidän luonanne oli?"

Rouva Jervis sanoo hymyilleensä ja kysyneensä, eikö hänen arvoisuutensa tiennyt, kuka se oli. "En", vastasi hän; "en ole häntä koskaan ennen nähnyt. Lampuoti Nicholilla ja lampuoti Bradyllä ei kummallakaan ole sellaista siistiä, keimeätä tytärtä, ei suinkaan? Vaikken nähnyt hänen kasvojansakaan", lisäsi hän. "Ellei teidän arvoisuutenne pahastu", virkkoi rouva, "tuon hänet nähtäväksenne; sillä minun mielestäni hän vie voiton Pamelastamme".

Tästä en ollut hänelle kiitollinen, kuten hänelle jälkeenpäin sanoinkin (sillä se tuotti minulle paljon kiusaannusta ja ikävyyksiäkin, saatte kuulla).

"Ei voi olla mahdollista", suvaitsi armollinen herra lausua, "mutta jos saatte keksityksi jonkun verukkeen, niin antakaa hänen tulla sisälle".

Sitten rouva Jervis tuli minun luokseni ja sanoi, että minun oli lähettävä hänen kanssaan isännän puheille. "Mutta", hän lisäsi, "anna hänen kaikella muotoa itse ottaa selko siitä, kuka olet, sillä hän ei tunne sinua". – "Hyi, rouva Jervis", pahoittelin, "kuinka saatoitte minulle sellaista tehdä? Sitäpaitsi se näyttää liian vapaalta sekä minun että hänen esiintymiseksi." – "Sanon sinulle", tivasi hän, "että sinun on tultava sisälle; ja älähän paljasta itseäsi ennen kuin hän sinut tuntee".

Niin menin sisälle, tyhmä tyttö mikä olinkin; vaikka kyllähän hän olisi minut joskus toiste nähnyt, ellei silloin. Ja taloudenhoitajatar pakoitti minut ottamaan olkihattuni käteeni.

Niiasin syvään, mutta en virkkanut sanaakaan. Kaiketikin hän tunsu minut heti kasvoni nähtyänsä; mutta hän oli viekas kuin Lucifer. Hän astahti luokseni, tarttui käteeni ja virkkoi: "Kenen sievä tyttö sinä olet? Varmaankin Pamelan sisar; olet niin hänen näköisensä. Niin siro, niin siisti, niin kaunis! Kah, lapseni, sinulle ei sisaresi Pamela läheskään vedä vertoja!"

Jo hämmästyin aivan tolkkottomaksi; olisin puhunut, mutta hän tarttui minuun niskasta. "Ka", sanoi hän, "sinä olet perin sievä, lapseni; en olisi näin vapaa *sisartasi* kohtaan, sen vakuutan; mutta minun täytyy suudella *sinua*".

"Armollinen herra", hätäännyin minä, "voi, olen tosiaan Pamela, olen, Pamela minä olen, juuri hän itse!"

Hän suuteli minun kykenemättäni sitä estämään ja sanoi: "Mahdotonta! sinä olet puolta suloisempi tyttö kuin Pamela; ja varmaan voin olla viattoman vapaa *sinun* kanssasi, vaikken osoittaisi sellaista suosiota hänelle."

Tämä oli minulle todellakin paha kepponen, jollaista en ollut voinut odottaa; ja rouva Jervis näytti yhtä hölmistyneeltä kuin minäkin – avuliaisuutensa vuoksi. Vihdoin pääsin pois ja juoksin ulos salista mitä tuskallisimmin kiusaantuneena, niinkuin saatatte arvata.

Hän jutteli paljon rouva Jervisin kanssa ja määräsi vihdoon minut saapumaan luoksensa. "Tule sisälle, hälläkkä!" kutsui hän – siten hän minua todellakin nimitti. Voi hyväinen, olipa se puhetta! "Ketä varten sinä kujeilit? Olin päättänyt, etten enää koskaan osoittaisi niin paljoa huomaavaisuutta mokomalle kelvottomalle", sanoi hän; "ja sinun pitää silloin laittautua valepukuun viehättääksesi minua, ja vielä olla olevinasi, senkin tekopyhä..."

Nyt loppui kärsivällisyyteni. "Heretkää, hyvä herra", lausuin, "älkää ainakaan syyttäkö minua valepuvusta ja teeskentelystä: sillä molempia minä vihaan, vaikka olenkin halpa. En ole pannut ylteni valepukua."

"Mitä hittoa" – juuri niin hän sanoi – "sitten tarkoitat tuolla asulla?"

"Kah, teidän arvoisuutenne", vastasin, "sallikaa minun sanoa, että tarkoitukseni on mitä rehellisin. Olen tosiaan käynyt valepuvussa aina siitä asti kun armollinen rouvani, teidän äitinne, otti

minut köyhien vanhempaini luota. Tulin hänen armonsa taloon niin köyhänä ja halpana, että nämä vaatteet, joihin nyt olen puettuna, ovat ruhtinaalliset niihin verraten, mitkä minulla silloin oli ylläni. Ja hänen hyväntahtoisuutensa kasaannutti minulle rikkaita vaatteita ja muita lahjoja. Mutta koska nyt niin pian palaan köyhien vanhempaini luo, en voi käyttää noita uhkeita pukineita joutumatta sormella osoitetuksi, ja senvuoksi olen ostanut sellaista, mikä paremmin sopii asemaani ja samalla kelpaa hyväksi pyhäpuvuksi, kun pääsen kotiin."

Hän otti minut syliinsä ja samassa työnsi minut luotaan. "Rouva Jervis", sanoi hän, "viekää pois tämä pieni velho; en voi häntä sietää enkä olla sietämättäkään!" – Kummalliset sanat! – "Mutta odotahan; älä mene!... Mene sentään!... Ei, tule jälleen!"

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.